

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ראש השנה

*

שבת שובה

*

יום כיפורים

שנת תשע"ט לפ"ק

יוצא לאור ע"י

מכון מעדני מלך וויזן

גליון אלק' ג"ג

על הטוב יזכר ידידינו היקר
הר"ר אהרן וועבער הי"ו

שנדב הוצאת הקונטרס
לזכות את הרבים

להשיג אצל
מכון מעדני מלך וויען

185 Wilson St.
Brooklyn N.Y. 11211
718.388.1751.#117

דברי תורה

לפני תקיעת שופר תשע"ז לפ"ק

במשפט כל יצורי עולמים. וצ"א זר"ן
(ראש השנה טו.) בשם הפסיקתא (פסקא
כג) כי אדם הראשון קרח זו ציוס
שנצרא ואכל מעץ הדעת, בעשירית
קרת, באחת עשרה נידון, בשמים
עשרה ילא צדימוס. אמר לו הקצ"ה
זה סימן לצניק, כשם שעמדת לפני
צדין ציוס זה ויאלת צדימוס, כך
עמידין צניק להיות עומדים לפני צדין
ציוס זה ויולאין צדימוס ע"כ. [וכן
הוא בצמדרש (ויק"ר כט-א)]. והוא שאנו
מעוררים, 'כי זה היום תחלת מעשיך',
זו נצרא האדם יציר כפיו של הקצ"ה,
זו קרח ועשה אחר כך תשובה,
'זכרון ליום ראשון', שיזכור ה' אותו
יום הראשון, שיאלת אחר כך צסוף
היום צדימוס, להיות סימן לצניו
אחריו, שגם הם יאלו צדימוס.

אך יש צוה עוד, דהנה אחר שחטאו
בעץ הדעת, כתוב (בראשית ג-ח)
וישמעו את קול ה' אלוקים מתהלך
בגן לרוח היום, ויתחבא האדם ואשתו
מפני ה' אלוקים בתוך עץ הגן. ויקרא

בגמרא (ראש השנה טו.) אמר
הקצ"ה, אמרו לפני צראש
השנה מלכיות וזכרונות ושופרות,
מלכיות כדי שתמליכוני עליכם, וזכרונות
כדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה,
וצמה בשופר ע"כ. וצ"ח ציאר
הכוונה של 'צמה בשופר', צמה יעלה
הזכרון לפני ה' בשופר.

אנו מתחילין קדר זכרונות, אתה
זוכר מעשה עולם ופוקד כל
יצורי קדם. ובפשוטו הכוונה שה' זוכר
כל מעשה שנעשה בכל קצוות העולם
במשך השנה שעבר. ופוקד את כל
היצורים שנצראו מאז ומקדם. וממשך
לומר, זה היום תחלת מעשיך, זכרון
ליום ראשון.

ובמקודם נצאר הכוונה צמה שאמר
שהיום הזה הוא זכרון ליום
ראשון, והיינו כי ה' קבע את יום
הדין לכל צאי עולם ציוס ראש השנה,
שזו נצרא אדם הראשון שהוא תכלית
העולם. היום הרת עולם היום יעמיד

לאכול ולשמות וכו' ירדה נשמתך למטה. אתה נמצא שקוע צהבלי עולם, ושכחת התכלית שלך. היה לך ימי נעורים נעלים ונשגבים, יושב צהלה של תורה ועוזד את ה', תחזונו מה נתהוה ממך, איכה, איפה אתה עומד כעת.

אמנם אדם הראשון אחר החטא, גם כאשר נעשה העולם חשוך בעדו, לא נתייאש ולא נפל ברוחו, והתחזק כי הוא עדיין לא אבד עולמו. כי עוד קדם שנברא העולם, ברא הקב"ה כח התשובה (פסחים נד.), יש עוד חזרה, יכולים לתקן עדיין הכל. - ידועים דברי הש"ה הק' (מסכת ר"ה מורה אור נה) הענין שמוקעין בשופר תקיעה שצרים תרועה תקיעה, שנרמו בזה, כי רבותינו פירשו (ר"ה לג:) דשצרים הוא גנוחי גנת, כדרך החולים, ותרועה הוא יליל וצביה, כדרך שצוכים על המתים (רש"י סו.). והנה עשה אלקים את האדם ישר (קהלת ז-ט), רק המה ציקשו חשבונות רבים, שהאדם מקלקל את עצמו והוא עקש ופתלתול. ועל זה מורה תקיעה ראשונה שהוא קול פשוט וישר. ואחר כך שצרים שהוא גנוחי גנת רומז על חולי הנפש, ואחר כך תרועה, ילולי יליל, רומז על חטאים גדולים שהם מיתת הנפש, רשעים צחייהם קרויין מתים. אשר על זה צריך האדם להיות גנוחי גנת ויליל צצביה רבה, פלגי

ה' אלקים אל האדם ויאמר לו איכה. ויאמר את קולך שמעתי בגן ואירא כי עירוס אנכי ואחצא. והענין הוא, הקב"ה קרא להאדם ושאל אותו 'איכה', תחזונו איך אתה, באיזה מצב אתה נמצא. לפני שעה קצרה היית נזר הצריחה ותפארתה, יציר כפיו של הקב"ה, עקבו של אדם הראשון מכהה בגלגל חמה (ויק"ר כ-ג), מלאכי השרת זולין לו בשר ומסננין לו יין (סנהדרין נט:), נתון היה צידך שליטת העליונים והתחתונים, וראה מה נתהוה ממך, מאיגרא היותר רמה נפלת לדיוטא היותר תחתונה, פושע ומורד בקונך. הכתוב אומר אחר וקדם צרתי (תהלים קל"ה-ה), זכה אדם אומרים לו אתה קדמת למעשי צראשית, לא זכה אומרים לו יתוש קדמך (ויק"ר יד-א), היית תחלה צמעלתך קדם לכל הצריחה, ועתה הנך אחר פחות מהיתוש. היתוש לא מרד בקונו, ואתה הצחת קללה עליך ועל אשתך ועל כל הצריחה, נתערב כל הצריחה טוב צרע.

וידוע מאמרו של הרה"ק בעל התניא זי"ע, שכן שואלים לכל אדם, כל אחד יש לו תפקיד מיוחד אשר עבורו הוא מתגורר בעולם, יש שעיקר עבודתו צורה, ויש בעבודה, ויש בגמילת חסדים, והקב"ה שואל אותו 'איכה', איפה אתה נמצא, מה נתהוה עם שליחותך בעולם. וכי עבור

ולהיות נזר הצריאה, ויהיה קודם לכל מעשה בראשית. הוא יכול לאחוז עצמו בזכח התשובה שנברא עוד 'קדם' כל הצריאה, כי תשובה קדמה לעולם, ולתקן את מה שקלקל.

ואומר ותשת עלי כפכה, כי ידו של הקצ"ה פרוסה לקבל שצים, וכמאמרס (פסחים ק"ט). מאי דכתיב (יחזקאל א-ח) וידי אדם מתחת כנפיהם, ידו כתיב, זה ידו של הקצ"ה שהוא פרוסה תחת כנפי החיות כדי לקבל בעלי תשובה מפני מדת הדין [שמקטרגת ואומרת לא תקבלם והוא מקבלם בסתר] ע"כ. ומצינו גבי מנשה מלך ישראל, שעשה כלם של ארבעה פנים והכניסו להיכל, אמר כל מי שיצוא מארבע רוחות העולם ישחווה לללם זה (דצ"ר ז-כ), ואש שירדה מן השמים צימי שלמה על המזבח, בא מנשה וסילקה (וזחים סא:), והרג את זקנו ישעיה הנביא (יצמות מט:). ואחר זה כאשר היה צרה גדולה קרא אל ה', והיו מלאכי השרת מסתמין את החלונות שלא תעלה תפלתו של מנשה לפני הקצ"ה, והיו מלאכי השרת אומרים, אדם שהעמיד כלם צהיכל אתה מקבלו בתשובה (ירושלמי סנהדרין יט-), ואמר הכתוב ויתפלל אליו ויחתר לו ה' (דצרי הימים ז לג-ג), ויעתר לו מיבעיא ליה, מלמד שעשה לו הקצ"ה כמין מחתרת ברקיע כדי לקבלו בתשובה מפני מדת הדין [שהיתה

מיס ירדו עיניו ויחזור. וכשעושה תשובה שלימה, אז שב הוא לדרכו הראשונה כאשר עשה אותו השי"ת ישר, וזהו תקיעה אחרונה, שהוא גם כן קול פשוט וישר. וזהו שאמר הכתוב (הושע יד-י) כי ישרים דרכי ה', 'ישרים' לשון רבים, כלומר שמי פעמים ישר, דהיינו שעשה אותו ישר, וכשחטא ושב, מחזירו להיות ישר ע"ש. הרי שקול השופר מחזק ומעודד את החוטאים, כי יכולים תמיד לחזור להישרות אשר צו נברא מתחלה. ובמקום שבעלי תשובה עומדין לדיקים גמורים אינם עומדין.

*

וצראה, דזהו שאמר הכתוב (תהלים קלט-ה) אחר וקדם צרתני ותשת עלי כפכה. ולכאורה הוי להקדים תחלה קדם לפני אחר, כי כן היא הסדר, מתחלה יש קדם ושוב בא האחר. אמנם הכתוב בא לעורר אותנו, צהיות כי אחר רומז על החטא, שעל ידי חטאו נעשה אחר למעשה בראשית, שקלקל את מה שנברא, שהאלקים עשה את האדם ישר. על כן אמר הכתוב שתדע שהקצ"ה יצר את העולם מתחלת צריאתו, שגם אחר שהאדם עומד כבר צירידה עמוקה 'אחר' להצריאה, יוכל עוד לתקן ולהיות עוד 'קדם', לחזור למצבו הראשונה שעשה אותו ישר,

באה לשם, וזו היא מערבית (רש"י). והכוונה לאיתא בגמרא (בבא בתרא כה). דשכינה צמערב, דכתיב (נחמיה ט-ו) ונבא השמים [השמש והירח העומדים צמורת] לך משתחווים [למערב] ע"ש. ואם כן קול השופר הבא מכסא כבודו ית"ש היתה מרוח המערבית. והם שמעו והצינו היטב את תוכן הקול שופר של ה', שמכרזת ואומרת שידו עומדת פרוסה לקבל שצ"ס. והנה יש לשער גדול הקיטרוג למעלה ממלאכי מעלה, הם אמרו צתחלת אותו יום להקצ"ה שלא יבא האדם שעמיד לקלקל, מה אנוש כי תזכרנו (סנהדרין לח.), והקצ"ה לא האזין אליהם ובראו. ובסופו לא עמד צטהרתו יותר משעה אחת וסרת, והיתה הקיטרוג על אדם צמדה עזומה. אצל קול שופר צא לו מרוח מערבית, מכסא ה' לצאו-ת, להורות לו כי ה' מחצא את האדם מהמקטריגים, ופושט ידו מתחת כסא כבודו לקבלו, צאופן שלא ירגישו צזה החיות הקדושות.

ובזה המחזקו אדם ואשתו, ולא התיישבו ממנצם, כי לעולם לא מאחר, ותמיד יוכל הרשע לעזוב דרכו ואיש חון מחשבותיו וישוב אל ה' וירחמהו. וכאשר קרא אליו ה' ויאמר לו 'איכה', איפה אתה נמצא, מאיגרא רמה לצירא עמיקתא. השיב לו אדם 'את קולך שמעתי צגן, אני שמעתי והצנתי את קול השופר צגן, כי יש

מעכצת שלא לקבל פני מנשה צתשובה, ועשה הקצ"ה מחתרת צרקיע, ופשט ידו וקבלו צלא ידיעת מדת הדין] ע"כ. וזהו 'ותשת עלי כפכה', שהקצ"ה שת כפיו על הצעל תשובה, ומחציאו מתחת כנפי המקטריגים שלא לקבלו, ומקבל אותו צרוצ רחמיו.

*

והנה חטאו של אדם הראשון היתה צראש השנה, והקצ"ה הרי שומר תורתו (ירושלמי ר"ה א-ג), וכמו שאנו תוקעין שופר למטה, כן הקצ"ה תוקע גם כן צשופר צראש השנה. וכבר דברנו (עיי' שמן ראש לשנת שובה דרוש כה) כי זהו שאמר הכתוב וישמעו את קול ה' אלקים מתהלך צגן, הם שמעו קול השופר שה' תקע אז כמנצת היום, וה' צשופר יתקע. ושמיעה היא גם לשון הצנה, שנתעוררו להאזין לתוכן הקול, איך הקצ"ה מעורר צתקיעתו, תקיעה צצרים תרועה תקיעה, זכור איך אתה נוצרת, יציר כפיו של הקצ"ה, אלקים עשה את האדם ישר, ומה נתהוה ממך, לצבל כל הצריאה, אצל תצונן כי יש עוד תקיעה אחרונה, יכולים לתזור עדיין להיות ישר, כי יש כח התשובה.

והקול ההוא היה צא ומתהלך 'לרוח היום', לאותו רוח שהשמש

תקיעה ראשונה, והגם שצנתיים בא מצד של שצרים תרועה, יש עדיין תקיעה אחרונה, ויכולים לתקן הכל להיות ישר כצראשונה. וכאשר שמעתי זאת 'ואירא', מלשון הארה על דרך ולילה כיום יאיר, בתוך החושך שאני נמנא אורו עיני, כי יש עוד תקנה, מה לך נרדם קום קרא לאלקין, 'כי עירום אנכי', כל מלאכי מעלה מקטרגים, אין גם אחד למעלה שימליך עלי לטובה, 'ואחצא', כי ידך פרושה מתחת כנפי החיות להחציא את האדם מהם שלא ירגישו, ולקבלו בתשובה.

*

צריאת העולם, 'ופוקד כל יצורי קדם', אתה מעלה בזכרוןך מה היה עם אדם וחיה, שהם היצורי קדם, שנכשל אדם הראשון וחטא, ולא התיימש אלא התחיל לעסוק בצדרי התשובה וינא צדימוס, והוא סימן גם לנו שצכת התשובה יכולים לנאח צדימוס. וצאמת גדול יום הדין ומי יכלנו, כי נגללים לפני ה' המעשים של האדם צהיה, וגם יחד עם גלגוליו הקודמים. ו'אתה זוכר מעשה עולם', המעשים שנעשים צהיה בעולם, וגם 'פוקד כל יצורי קדם', הגלגולים של האדם שקדמו, ולפיך נגלו כל מעלומות, והמון נסתרות שמצראשית.

והנה ציום הדין כל צאי עולם עוצרים לפניו כצני מרון, ועושין חשבון עם האדם 'איכה', היכן אתה נמנא, איך אתה משלים התפקיד שלך בעולם. יתכן שכבר עזרו עליו כמה גלגולים ולא תיקן עדיין כל מה שהיה צריך. וזהו ספרי חיים וספרי מתים פתוחים (ערכין י:), היינו הספרים שלו צגלגוליו הקודמים, כי צעת הדין פותחין הספרים מתחלת ראשית ציאתו לעולם, ולוקחין צחשבון את כל גלגוליו, ועושין חשבון צצחיה מצד הוא נמנא, ואני אנה אני בא.

וזהו שאומר הקצ"ה, אמרו לפני זכרונות כדי שתעלה זכרוניכם לפני לטובה, לעורר למעלה צפסוקים הללו הזכרון של תחלת הצריאה שינא אדם הראשון היום צדימוס. וצמה צשופר, כי השופר מעורר שיש תקיעה אחרונה, וגם אחר כל המשצרים של שצרים ותרועה, יכולים לחזור להיות ישר כצראשונה. וקול זה שמע אז אדם הראשון, שהצין עומק התקיעות ששמע צראש השנה מאת ה', וצזה האיר את עצמו צתוך חשכות, כי ידו פתוחה לקבל שצים.

הנה ציום הזה דנים כל צני אדם על חייו וצריאותו, ואיזה סוג חיים יהיה לו. הכל יודעים הצרות

אבל אנו מתחילין קדר זכרונות, ואומרים 'אתה זוכר מעשה עולם', המעשה שנעשה ציום התחלת

מלכות שמים, וזכן יתקדש שמך ה' אלקינו על כל מעשיך, שאנו שרויין זה הרבה שנים בגלות ואין רואים שום סוף וקץ. ויעזור ה' שמוכה לשנת ששון ושמחה, ושנת גאולה וישועה. ומוכה להבטחת הנביא, והיה ציוס ההוא יתקע בשופר גדול וזאו האוצדים בארץ אשור והנדחים מארץ מצרים, הלא כמה מצנינו יש שנדחו בטומאת מצרים, וכאשר הקב"ה יגאל אותנו, תתקיים והשיב לב אבות על צניס ולב צניס על אבותם צמהרה צימינו אמן.

שעוצרים על הכלל ישראל, אין גם בית אחד שלא נמצא צה דצריס המעיקים, וממעמקים קראתיך ה', צריאות, נחת מהצניס, שידוכים וכו' וכו'. הכל יכולים לפעול ציוס הזה. לעולם יקדים אדם תפלה לצרה, אין להמתין עד שמתהוה חיזה מאורע חלילה צמשך השנה, עכשיו כשעומדים לפני הכתיצה, יכולים לפעול צהתפלוח. הקב"ה יקבל תפלותינו הצאות מלצצות נשצרות, ויכלול תפלותינו עם תפלות הצדיקים, שהקב"ה שתלן צכל דור ודור. ועיקר התפלוח צריכה להיות על

דרשת שבת שובה

דרשת שבת שובה תשע"ט לפ"ק

בסוגיא עוסק במצוה פטור מן המצוה

(סוכה כה.)

(כתובות מט: ד"ה אכפיייה) בהא דרבא כפיייה לרב נתן בר אמי ואפיק מיניה די מאה זוזי לצדקה. והקשו בתוסי היאך כפה אותו בשביל צדקה, והא כתיב מתן שכרה בצדה, דכתיב (דברים טו-י) בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלקיך. ואמרינן (חולין ק"י) כל מצות עשה שמתן שכרה בצדה אין בית דין של מטה מוזהרין עליה. ותירצו בסוף דבריהם, דבצדקה איכא תרתי לאוי, לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך (דברים טו-י), ומפני זה כופין ע"כ. ואם כן איך קאמר רב יוסף דשומר אבידה הוי שומר שכר, משום דלא בעיא למיתבי ליה ריפתא לעניא, הלא עוסק במצוה לא מיפטר אלא ממצות עשה, אבל מלא תעשה לא מיפטר, וכי סלקא דעתך דעוסק במצוה יהיה מותר לאכול נבילות וכדומה, ואם כן איך מיפטר מצדקה דיש בה תרתי לאוי, וסיים בצע"ג. וכן הקשה בנחלת יעקב להגאון בעל חוות דעת (פי' ראה דף

במשנה (סוכה כה.) שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה. ובגמרא מנא הני מילי, דתנו רבנן בשבתך בביתך (דברים ו-י), פרט לעוסק במצוה וכי עי"ש. והנה בגמרא (כבא קמא נו:) אתמר שומר אבידה, רבה אמר כשומר חנם דמי, מאי הנאה קא מטי ליה. רב יוסף אמר כשומר שכר דמי, בההוא הנאה דלא בעיא למיתבי ליה ריפתא לעניא הוי כשומר שכר. וברש"י דהעוסק במצוה פטור מן המצוה עי"ש. ולכאורה יש להבין במה פליגי, וכי לא מודה רבה דעוסק במצוה פטור מן המצוה. ואי נימא דכאמת בזה פליגי, אם כן במה נסתפקו הראשונים אי קיימא לן כרבה או כרב יוסף, הלא זה הלכתא פסיקא דעוסק במצוה פטור מן המצוה, דהא הלכה כסתם משנה.

ונראה, דהנה במהרי"ץ חיות בסוגיא הקשה, לפי מה שכתבו התוסי

קרא לפטור עוסק במצוה רק מעשה ולא מלאו, וכיון דבצדקה יש גם לא תעשה, לא נפטר ממנה גם בעוסק במצוה, ועל כן לא סבירא ליה לרבה הפטור של פרוטה דרב יוסף.

*

והנה ברש"י (יבמות שם) כתב בטעמא דלא תעשה חמור מעשה, שהרי לוקין עליו ע"ש. דלכאורה הרי גם בעשה אומרין לו עשה סוכה ואינו עושה, לולב ואינו עושה, מכין אותו עד שתצא נפשו (כתובות פו.) ע"ש. וצריך לומר דסבירא ליה דכפיה זו הוי רק מדרבנן, וכמו שכתוב בפרי מגדים (פתיחה כוללת ח"ד סימן ה), ושפיר הוי לאו חמור דלוקין עליו מן התורה. אמנם בתוספות (ראש השנה ו.) ד"ה יקריב) מבואר דכל מצות עשה כופין עלין מן התורה עד שתצא נפשו, והא דאיצטריך קרא יתירה יקריב אותו (ויקרא א-ג) מלמד שכופין אותו, משום דסלקא דעתך דכאן אין כופין לפי שכתוב לרצונו ע"ש. ולפי זה אין הכרח לומר דלא תעשה חמור מעשה שהרי לוקין עליו, שהרי גם על עשה מכין אותו עד שתצא נפשו. [ועיין בשו"ת פנים מאירות (ח"א סימן נו) שכתב, דכל עשה חמור יותר מלא תעשה מטעם זה, דבלאו איכא מלקות, ובעשה מכין אותו עד שתצא נפשו ע"ש]. אבל באמת הא דמכין על עשה, אינו כעונש על העבירה, אלא להכריח אותו לקיים הדין. ולכן מבואר ברבי עקיבא איגר (שם) דגם על

כו.). וכבר כתבנו בזה בשמן ראש (ימים נוראים ח"א תקלו).

ונראה דהנה נודע פלוגתת הראשונים אי לא תעשה חמור מעשה, או עשה חמור. דדעת הרמב"ן (שמות כ-ה) דמצות עשה גדולה יותר מלא תעשה, כמו שאהבה גדולה מיראה, כי המקיים ועושה בגופו וממונו רצון אדוניו, הוא גדול מהנשמר מעשות הרע בעיניו. והסביר בזה טעמא דאמרין דעשה דוחה לא תעשה ע"ש. אמנם בגמרא (יבמות ז.) איתא דעשה דוחה לא תעשה הוי כחידוש, ואמרו, אטו עשה דדוחה את לא תעשה, לאו לא תעשה חמור מיניה וכוי ע"ש. ומבואר דלא תעשה חמור מעשה, אלא דגזירת הכתוב הוא דהעשה דחי לא תעשה. (ובש"ת בית יצחק (ואו"ח סימן די) העלה דהוא פלוגתא דאמוראי ע"ש).

ומעתה כיון דעוסק במצוה פטור מן המצוה ילפינן מקריאת שמע, דרק בלכת דידך הוא דמיחייבת, ולא בלכת דמצוה, דעוסק במצוה פטור מן המצוה. ואם כן לא מצינו פטור רק על עשה, דקריאת שמע הוי רק עשה. אך אי נימא דעשה חמור מלאו, אם כן כל שכן הוא דעוסק במצוה פטור גם מלא תעשה דקיל טפי, ושפיר עוסק במצוה פטור מחיוב צדקה, הגם דאית בה לאו, ולכן סבירא ליה לרב יוסף דשומר אבידה הוי שומר שכר, דמרויח פרוטה. לא כן אי נימא דלאו חמורה מעשה, אז אין לנו

היא רק בשב ואל תעשה, ועבירת לאו היא בקום ועשה, ואמרינן (ראש השנה כה): דעבירה בקום ועשה חמור טפי משב ואל תעשה עייש. ולפי זה לא תעשה כזה שעובר רק בשב ואל תעשה לא חמור מעשה, וממילא עוסק במצוה דפטור מעשה, פטור גם כן מלאו שעובר רק בשב ואל תעשה, דדמי לעשה שאין בה קום עשה. ואם כן לאו דצדקה כאשר אינו נותן להעני, אין זו אלא עבירה בשב ואל תעשה, ודינו כעשה, דעוסק במצוה פטור מן המצוה, ושפיר יש בשומר אבידה ריוח פרוטה דרב יוסף.

*

אך דבר זה אי עוסק במצוה פטור רק מעשה, או פטר גם מלאו דחמור טפי משום דלוקין עליו, יש לומר דזה תלוי מהיכין ילפינן דעוסק במצוה פטור מן המצוה. דהנה בגמרא (סוכה כה.) יש על זה שני לימודים. חדא, דכתיב בשבתך בביתך, פרט לעוסק במצוה. שנית, דתניא (במדבר טו-) ויהי אנשים אשר היו ממאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות את הפסח וכו', רבי יצחק אומר עוסקין במת מצוה היו שחל שביעי שלהן בערב פסח. וברש"י שמעינן מיניה דעוסק במצוה פטור מן המצוה, שהרי נמארו במתיהן שבעה ימים לפני הפסח, ואף על פי שטומאה זו תעכב על ידם אכילת פסחיהן, אלמא מצוה קלה הבאה לידך, אינך צריך לדחותה מפני חמורה העתידה לבוא עייב.

לא תעשה, כל זמן שלא עבר עדיין, יש להכותו עד שתצא נפשו, כדי שימנע מן האיסור. וכן מבואר בחידושי הר"ן (חולץ קלב). ושפיר לא תעשה חמור מעשה בזה, שגם אחר החטא מלקין אותו ארבעים על מה שעבר העבירה, אשר אין זה בעבר על עשה.

*

אמנם גם אי נימא דלא תעשה חמור מעשה, ואין הכרח דעוסק במצוה פטור גם מלאו, מכל מקום בנידון דידן יש לומר דלא חמור, ועוסק במצוה פטור מצדקה אף דיש בה לא תעשה, ושפיר פוטרו רב יוסף מהפרוטה לעני. דכיון דטעם החומרא של לא תעשה הוא משום שלוקין עליו, אם כן לאו שאין לוקין עליו, יש לומר דאין בה חומרא יותר מעשה, וכיון דלאו שאין בה מעשה אין לוקין עליו, אין הלאו דלא תאמין חמור יותר מעשה, ועוסק במצוה פטור מלא תעשה זו. וכן כתב גם בפרי מגדים (בפתחה ח"ב אות כה). וכיון דבגמרא (מכות כד:) יש פלוגתא אי לוקין על לאו שאין בו מעשה, יתכן דרבה סבירא ליה דלוקין עליו, ואם כן שפיר חמור גם לאו דצדקה דלוקין עליה, ולא אמרינן ביה עוסק במצוה פטור מן המצוה, דלא מצינו פטור זה רק על עשה דקיל שאין בה עונש, ולא על לאו דלוקין עליו.

ובאמת יש עוד טעם דלא תעשה חמור מעשה, דעבירת עשה

היא רק מקריאת שמע, אין לנו פטור רק מעשה גרידא, ולא בלא תעשה דחמור דיש עליו עונש. אבל אי ילפינן מפסח, אז עוסק במצוה פטור גם ממצוה שיש עליה עונש כרת, וממילא פטור גם מקיום לא תעשה, דכל חומרתו הוא רק עבור שיש עלה עונש שלוקין עליה.

ומענתה יש לומר דרב יוסף דפוטור שומר אבידה מצדקה, אף דאיכא ביה לא תעשה, הוא משום דיליף הפטור של עוסק במצוה מפסח, וכיון דפטור גם מעשה שיש בה עונש כרת, כל שכן שפטור מלאו שאין עלה אלא מלקות. ורבה סבירא ליה דילפינן עוסק במצוה פטור מן המצוה מקריאת שמע, דהוי עשה גרידא שאין עלה עונש, אבל לא תעשה דחמיר דלוקין עליהם לא נפטור במה שעוסק במצוה, ולכן שומר אבידה לא נפטור מנתינת צדקה לעני, דהוי לא תעשה, ולכן לא הוי שומר שכר עלה.

*

אמנם אכתי יש לדון, דגם אי נימא דעוסק במצוה פטור מן המצוה, זה כולל הן מצות עשה והן מצות לא תעשה, אולי עוסק במצוה חדא פוטור רק ממצוה שיש בה גם כן רק מצוה חדא. אבל שיפטור ממצוה דאית ביה כמה מצות לא פוטרת, ואם כן במצות צדקה דאיכא ביה חדא עשה ותרי לאוין, אין

ומענתה אי ילפינן הפטור מדכתיב בשבתך בביתך, לא מצינו ללמוד דפטור עוסק במצוה, אלא ממצות עשה גרידא שאין בה מלקות, כמו קריאת שמע, דמירי בה הכתוב, אבל לא מלאו דחמור טפי שעונשין עליה. אבל אי ילפינן ממה שמטמא עצמו למת, אף שעל ידי זה יודחה מעשיית הפסח, והוא משום דעוסק במצות טומאת מת פטור ממצות הפסח, והרי ביטול מצות פסח יש בה כרת, הרי דעוסק במצוה פטור גם ממצוה שיש עליה עונש כרת, אם כן הוא הדין דפוטור גם מלאו גרידא, דעונשו רק מלקות, דלא חמור מעשה שיש בה כרת.

והנה לימוד זה מפסח, אינו רק לרבי יצחק דמוקי לה לקרא שהיו עוסקין במת מצוה שנזדמן להם שבעה ימים קודם חיוב הפסח, ופימאו עצמם אף שידעו שעל ידי זה יודחו מעשיית הפסח. אבל לרבי עקיבא שם דמיושאל ואלצפן היו שהיו עוסקין כנדב ואביהוא באחד בניסן, או לרבי יוסי הגלילי שנושאי ארונו של יוסף היו שנמטאו כבר ביציאת מצרים, אין ראייה משם דעוסק במצוה פטור מן המצוה, כי לא ידעו בשעה שנמטאו שיצטרכו להבטל מעשיית הפסח, ורק לרבי יצחק נוכל למילף משם.

ואם כן דין זה אי עוסק במצוה פטור גם מלא תעשה שיש עלה עונש, במחלוקת תנאי תליא, דאי הילפותא

הפסח רק עשה גרידא, ועל כן מצות השבת אבידה לא דוחה לא תעשה דצדקה. ולא הוי שומר אבידה שומר שכר, דלא מרויח פרוטה דרב יוסף.

*

עוד יש לומר בזה, דהנה בשו"ת אבני ציון (ח"ב סימן נא) כתב ליישב הטעם דפטור מפרומה דרב יוסף, הגם דבצדקה איכא גם לא תעשה, דהנה התוספות (בסוגין ד"ה שלוחי מצוה, וב"ק נ"ו: ד"ה בהוא) כתבו, דלא אמרינן עוסק במצוה פטור מן המצוה רק בכהאי גוונא דאי מיטרד בהמצוה השניה הוי מבטלי מהמצוה הקודמת, והיינו באי אפשר לקיים שניהם, אבל ביכול לקיים שניהם, לא אמרינן עוסק במצוה פטור ממצוה עייש. ואם כן בשלמא בעשה נגד עשה, דמאי אולמא האי עשה מהאי עשה (כש"ס חולין קמא.), והוה אמינא דבעוסק במצוה ובא לידו מצוה אחרת יכול לקיים מצוה השניה אף דזה יבטלו מהמצוה הקודמת, ולזה ילפינן מקרא דבשבתך בביתך וגו', דבשעת שעוסק במצוה ראשונה פטור מן המצוה השניה. וזה לענין עשה, ובעוסק במצות השבת אבידה פטור ממצות עשה דצדקה.

אבל בלאוי דלא תאמין ולא תקפוין, הא בלאוין ילפינן ביבמות (ד) מכלאים בציצית דעשה דוחה לא תעשה באי אפשר לקיים שניהם, ואם כן יש

עוסק במצות השבת אבידה פוטרת אותה.

אך יש לומר דגם זה תלוי מהיכן אנו לומדים דעוסק במצוה פטור מן המצוה, דאי למדים אותה מקריאת שמע, דעוסק במצוה פטור מקריאת שמע, אז לא מצינו אלא דמצוה חדא פטור מצוה חדא, אבל אי נימא דילפינן לה מפסח, דעוסק במצוה טומאת מת פטור אותו מחיוב קרבן פסח. הרי כשיטמא עצמו לא יוכל לקיים הקרבת הפסח שיש בה כמה מצות, חדא, מצות עשה דשחיטת הפסח, ושנית, עשה דאכילת פסח. ולא עוד אלא דמבואר במנחת חינוך (מצוה הי אות יח) דדעת רש"י ותוספות (ראש השנה ה.) דאם לא עשה פסח עובר גם על לאו דבל תאחר (ועיין שם באות כג.). ואם כן מבואר מזה להדיא דעוסק במצוה פטור גם לא תעשה, וגם מצוה שיש בה לא תעשה ותרי עשין.

ולכן רב יוסף יליף דעוסק במצוה פטור מן המצוה מפסח, על כן סבירא ליה דעוסק בהשבת אבידה פטור מצדקה שיש בה עשה ולא, דהא גם בפסח איכא עשה ולא תעשה, ועוסק במצוה פטור מפסח. ורבה יליף לה מקריאת שמע, דאין עוסק במצוה פטור רק עשה חדא, ולא כאשר יש עשה ולא תעשה יחד. או דסבירא ליה לרבה כסברת הרמב"ם (המובא במנחת חינוך שם) דליכא בל תאחר במי שלא מביא פסח, וליכא בשחיטת

חבירו עייש. ואם כן אינו דוחה לא תעשה דצדקה, ואיך פוטרו רב יוסף מליתן לעניא.

ונראה דבספר מלא הרועים (ערך עשה דוחה לא תעשה אות כא) כתב דדבר זה אי עשה שאינו שוה בכל דוחה לא תעשה, תלוי אי נשים חייבות בציצית או לא (מנחות מג), דלמאן דאמר ציצית מצות עשה שהזמן גרמא, מוכח דעשה שאינו שוה בכל דוחה לא תעשה ששוה בכל, דהא ציצית אינו שוה בנשים, וכלאים מחייבי אף נשים, כמו שכתבו התוספות (יבמות ה). דאיכא שוב קרא לחייב נשים בכלאים. ולמאן דאמר נשים חייבות בציצית, יש לומר דעשה שאינו שוה בכל לא דחי לא תעשה השוה בכל עייש.

ובמנחת חינוך (מצוה שפו בסופו) כתב, דמבואר בריטב"א (קידושין כט). דמצות עשה שהזמן גרמא דנשים פטורות דוקא במצוה שבגוף, אבל במצוה שאינה בגופו כמו מילת הבן, נשים גם כן חייבות במקום דלא מיעטה התורה, ורק במילה דהתורה מיעטה אותו וכו' (קידושין שם) פטורות הן. אם כן נראה פשוט למאן דסבירא ליה דציצית חובת מלית, וכלי קופסא חייבים בציצית, אף דכסות לילה פטור, או המיוחד ללילה או בכל ענין בלילה לכל מר כדאית ליה, מכל מקום לא מיקרי מצות עשה שהזמן גרמא לענין לפטור

לומר דעשה דהשבת אבידה דוחה הכי לאוין דלא תאמץ ולא תקפוץ. דבלאו הכי על כרחך מיירי באי אפשר לקיים שניהם, לשימת התוס' הנ"ל דעוסק במצוה פטור מן המצוה היינו באופן דאי אפשר לקיים שניהם וכנ"ל. ומבואר בתוס' יבמות (ג: ד"ה לא תעשה וכו') דמכלאים בציצית מוכח דעשה דוחה אפילו כי לאוין. ואם כן שפיר יש לומר דעשה דהשבת אבידה דוחה כי לאוין דלא תאמץ ולא תקפוץ. ואין לומר בזה אין עשה דוחה לא תעשה ועשה, דהא בעשה דצדקה פטור משום דעוסק במצוה פטור מן המצוה, ושוב יש לומר דעשה דהשבת אבידה דוחה כי לאוין דלא תאמץ ולא תקפוץ, ושפיר קאמר רב יוסף דשומר אבידה הוי שומר שכר, ומיושב קושית הנחלת יעקב עכ"ד.

אך לכאורה יש לדחות דאין עשה דהשבת אבידה דוחה לא תעשה דצדקה, דמבואר ברמב"ן (כתובות מ). אהא דאי אמרה לא בעינא מי איתיה לעשה כלל וכו'. ולא אשכחן עשה דקיל שברשות אדם לבטלו מעיקרא, שיהא דוחה לא תעשה, דלא גלי לן רחמנא בכי האי עשה, ודמי לעשה שאינו שוה בכל דלא דחי עייש. ומעתה הרי עשה דהשבת אבידה אינו שוה בכל, דהא אמרינן (בבא מציעא ל) והתעלמת, פעמים שאתה מתעלם, הא כיצד, היה כהן והוא בבית הקברות, או שהיה זקן ואינו לפי כבודו, או שהיתה מלאכה שלו מרובה משל

שוה בכל לא דוחה לא תעשה, איך יפרנס הגמרא (וימות כ.) באלמנה מן האירוסין, דפריך ליתי עשה ולידחי לא תעשה, הא עשה דיבום אינו שוה בכל האחים, דאינו נוהג אלא באחיו מן האב, ואינו נוהגין אלא באחיו שהיו בעולמו, ואינו נוהג בסרים ובמלך, ואיך ידחה הלא תעשה. וצריכינן לומר בדוחק, דכמו דעשה השוה בכל דוחה לאו השוה בכל, הוא הדין לעשה שאינו שוה בכל דוחה ללאו שאינו שוה בכל ע"ש. ואם כן יש לומר דרבה ורב יוסף כולחו סבירא להו, דעשה שאינו שוה בכל לא דחי לא תעשה, אבל הכא גם הלא תעשה אינו שוה בכל, דהרי בצדקה אי אמר לא בעינא ליכא מצוה, ובזה פליגי רבה ורב יוסף אי בכגון דא עשה שאינו שוה בכל דחי לא תעשה שאינו שוה בכל.

*

והנה באבני ציון (שם) העיר עוד, דליכא למימר בהשבת אבידה עשה דוחה לא תעשה, דהא אמרינן (בבא מציעא ג.) דהשבת אבידה לא דחי לא תעשה, דלא דחינן איסורא מקמי ממונא ע"ש. ובאמת בשיטה מקובצת (שם) ביאר טעמו דדמיא להא דאמרינן אי אמרה לא בעינא מי איתא לעשה כלל, ודחי באבידה אי באו בעלים ואמרו לא בעינן לה ליתיה לעשה כלל, הלכך לא דחינן לאו משום מצוה שבממון ע"ש. ואם כן זה תליא בדין אי עשה שאינו

הנשים, דלא הוי מצוה שבגוף רק להמיל ציצית בבגד, אם כן נשים חייבות גם כן, דכאן לא איתמעטו נשים רק מחמת מצות עשה שהזמן גרמא ע"כ.

ואם כן יש לומר דסבירא ליה לרב יוסף דציצית חובת גברא הוא, וכיון דלילה לאו זמן ציצית הוא, הוי ליה מצות עשה שהזמן גרמא ונשים פטורות, והוי לה ציצית מצות עשה שאינו שוה בכל, ואף על פי כן דחי לאו דכלאים, ושפיר אמרינן גם בעשה שאינו שוה בכל דדוחה לא תעשה, ועל כן גם השבת אבידה, אף דהוי עשה שאינו שוה בכל, דוחה לאו דצדקה, ושפיר שומר אבידה פטור מצדקה.

ומעתה מוכן שפיר גם טעמא דרבה דחולק, דאמרינן בגמרא (מנחות מב:) דרב חסדא אמר משמיה דרב דציצית חובת טלית הוא, ואם כן לרב נשים חייבות בציצית, והוי ליה עשה השוה בכל, ולכן דחי לא תעשה דכלאים, אבל עשה שאינו שוה בכל לא דחי. ובגמרא (שבת נב.) אמרו, דרבה בכל מילי עבד כרב ע"ש. ואם כן לדידה לא נפטר שומר אבידה מלאוי דצדקה, דעשה שאינו שוה בכל אינו דוחה לא תעשה, ולכן סבירא ליה דהוי שומר חנם.

*

גם יש לומר דהנה במלא הרועים (שם) הקשה, דלמאן דאמר דעשה שאינו

מלא תעשה, ולא הוי חידוש הא דעשה דוחה לא תעשה, על כן אף במקדש אמרינן דעשה עדיפא ודוחה לא תעשה עייב. וכמו כן נימא לענינינו, דהא דלא אמרינן בממונא עשה דוחה לא תעשה, זהו רק אי לא תעשה חמור מעשה, והוי עשה דוחה לא תעשה חידוש בכלאים בציצית, וממונא מאיסורא לא ילפינן. אבל למאן דאמר דעשה חמור מלא תעשה, הוי עשה דוחה לא תעשה סברא פשוטה, דקיום מצות עשה עדיפא מקיום מצות לא תעשה, ולכן עשה דוחה לא תעשה, ועל כן גם קיום עשה בממונא דוחה לא תעשה.

ומענתה יש לומר דבהא פליגי רבה ורב יוסף, דרב יוסף סבירא ליה דעשה חמור מלא תעשה, ולא הוי עשה דוחה לא תעשה חידוש, וממילא אמרינן גם בממונא עשה דוחה לא תעשה, ושומר אבידה פטור מפרוטה דצדקה, על כן הוי ליה שומר שכר. ורבה סבירא ליה דלא תעשה חמור מעשה, והוי עשה דוחה לא תעשה חידוש, וממונא מאיסורא לא ילפינן, ולא דחינן איסורא מקמי ממונא, וליכא בשומר אבידה פרוטה דרב יוסף, ולכן הוי שומר חנם.

שוה בכל דוחה לא תעשה, וכפי מה שנתבאר לעיל.

אמנם באבני ציון (שם) כתב להסביר באופן אחר, דכיון דעשה דוחה לא תעשה ילפינן מכלאים בציצית, ומבואר בגמרא (כתובות מו:) דממונא מאיסורא לא ילפינן, על כן ליכא למילף בעשה דממונא דעשה דוחה לא תעשה, מכלאים בציצית, דממונא מאיסורא לא ילפינן. ואם כן הדרא קושיא לדוכתיה, דאיך פוטרו רב יוסף מנתינת צדקה, דעשה דהשבת אבידה דוחה לא תעשה דלא תאמץ ולא תקפוץ, דהא בעשה דממונא לא אמרינן עשה דוחה לא תעשה עייש.

אך יש לומר על פי מה שכתוב בשו"ת בית יצחק (אה"ע ח"ב סימן ק"י אות ח) לגבי הא דאמרו דאין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש (זכחים צו:), דזהו רק אי אמרינן דלא תעשה חמור מעשה, והוי חידוש דעשה דוחה לא תעשה, על כן אין לך בו אלא חידושו דומיא דכלאים בציצית, וקדשים מחולין לא נמרינן, ובמקדש דלא הוי דומיא דכלאים בציצית לא אמרינן עשה דוחה לא תעשה, אבל למאן דאמר דעשה חמור

דרוש ל'שבת שובה

וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל (לא-ה). צמדדש תנחומא (סימן א) אין וילך אלא לשון תוכחות שנאמר (תהלים מו-ט) לכו חזו מפעלות ה' ע"כ. ונראה לרמז בזה, כי הנה משה המשיך לומר לישראל, בן מאה ועשרים שנה אנכי היום, לא אוכל עוד ללכת ולצוא, וה' אמר אלי לא תעבור את הירדן הזה, ה' אלקיך הוא עוזר לפניך וגו', יהושע הוא עוזר לפניך וגו', ונתנס ה' לפניכם וגו', חזקו ואמנו וגו' כי ה' אלקיך הוא ההולך עמך וגו'. וכתוב בדרשות חתם סופר (לשנת שובה כד:; וצמדמ"ח דרוש יו) כי היה אפשר לומר שנשמת משה רבינו ע"ה תלוה את יהושע ותנצח במלחמותיו. ומשה הוכיח שאינו כן, שהרי היום מלאו ימיו ושנותיו והגיע זמן ליפטור, ואם כן לאיזה צורך אמר ה' אלי לא תעבור, פשיטא כיון שאינו חי לא יעבור, אלא על כרחך אפילו נשמתו לא תעבור, ואם כן ה' הוא עוזר לפניך הוא ישמיד וגו', לא תירא ולא תחת ע"ש.

וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל (לא-ה). צמדדש תנחומא (סימן א) אין וילך אלא לשון תוכחות שנאמר (תהלים מו-ט) לכו חזו מפעלות ה' ע"כ. ונראה לרמז בזה, כי הנה משה המשיך לומר לישראל, בן מאה ועשרים שנה אנכי היום, לא אוכל עוד ללכת ולצוא, וה' אמר אלי לא תעבור את הירדן הזה, ה' אלקיך הוא עוזר לפניך וגו', יהושע הוא עוזר לפניך וגו', ונתנס ה' לפניכם וגו', חזקו ואמנו וגו' כי ה' אלקיך הוא ההולך עמך וגו'. וכתוב בדרשות חתם סופר (לשנת שובה כד:; וצמדמ"ח דרוש יו) כי היה אפשר לומר שנשמת משה רבינו ע"ה תלוה את יהושע ותנצח במלחמותיו. ומשה הוכיח שאינו כן, שהרי היום מלאו ימיו ושנותיו והגיע זמן ליפטור, ואם כן לאיזה צורך אמר ה' אלי לא תעבור, פשיטא כיון שאינו חי לא יעבור, אלא על כרחך אפילו נשמתו לא תעבור, ואם כן ה' הוא עוזר לפניך הוא ישמיד וגו', לא תירא ולא תחת ע"ש.

ובזה ימצא חיזוק המנהיג העומד לשרת את עם ה', לדרוש ולומר דברי תוכחה, כי ה' אלקיך הוא ההולך עמו, ומסייעו בזכות הרבים לומר הדברים הנכוחים הנוגעים לציבור השומעים, ולאדם מערכי לב ומה' מענה לשון. וזהו שרמזו אין וילך אלא לשון תוכחה, שכאשר עומדים לומר תוכחה, לא יפול רוחו בקרבן, אלא יעוצב.

ויש לבאר הדברים, כי משה ידע גודל מעלתו אשר לא קם נביא עוד בישראל כמשה, ויהושע לא הגיע למדרגתו, פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה (בבא בתרא עה.).

שנקרא שמו עליו, כדי להתעורר יומר ליראה את ה'.

אך התירון על זה הוא, כי על הימים הללו נאמר בקרא (ישעיה נה-ו) דרשו ה' בהמלאו קראוהו בהיותו קרוב, אלו עשרת ימים שמראש השנה ועד יום הכיפורים (ראש השנה יח.). איך צריך לילך לבית המקדש לקבל הארה מה', הקצ"ה כזיכור הוא יושב כעת עמך, הן כאשר אתה בבית המדרש, והן כאשר אתה בבית ובמסחרך. ואין מבקשים ממך אלא לדרוש אותו, דרשו ה' בהמלאו, לקבל על עצמו להיות עבד נאמן לה'. ומה שבשאר זמני קודש צריכין להטריח ולעוזב הבית כדי שיתקרב אל ה', כעת אין צריכין לכל זה, כי ה' בא אליך, וקראוהו בהיותו קרוב.

*

הבתוב מספרת לנו, ויהי איש אחד מן הרמתיים צופים מהר אפרים ושמו אלקנה וגו', ועלה האיש ההוא מעירו מימים ימימה להשתחות ולזכות לה' צבאות-צלה וגו' (שמואל א א-ב). ויש להבין למה הדגיש הכתוב שעלה לבית ה' 'מעירו', כיון שאמר שהיה דר צרמתיים אנו יודעים שעלה מעירו.

וגרצה לאתא צילקוטו (שם עז) אלקנה ואשתו בניו ואחיותו

יתבונן צפרשת וילך, איך חיזק משה את יהושע, כי לא ינטרך לזכותו שליוה אותו, כי ה' עצמו יהא עמו. וקצת ההודעה למשה מה שנאמר צפרשת וילך, לא תעבור את הירדן הזה, שלא ינטרך יהושע שנשמתו תלוה אותו, לא נאמרה לו אלא בשביל ליתן חיזוק למשמיעי תוכחה לבני ישראל. ויהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צרי וגואלי.

*

הנה אנו עומדים אחר ימי ראש השנה, אשר כל אחד מאתנו היה לו רגעים של התרוממות, דביקות באהבת ה', ולהרגיש קרבת אלוקים לי טוב, לומר אלכה ואשובה אל אישי הראשון, כי טוב לי אז מעתה.

והנה צמועדי קודש, נטוה כל אחד לעוזב את ציתו, וללכת לבית ה'. שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלוקיך במקום אשר יבחר, כשם שבא לראות כך בא ליראות, כדי שבזמני קודש יקבלו הארה מה' השוכן בציון, ויוכלו להתעלות. ולפי זה לכאורה יפלא למה צימי ראש השנה ויום הכיפורים, הימים הנוראים, אשר בהם דנים את האדם, והמה ימי תשובה, והתעלות האדם צימים האלו צריכה להיות ציתר שאת, למה לא נצטוונו לעלות ולראות צבית הגדול והקדוש

והתרגשותו באיזה שמחה הוא עושה כן, עד שנתעוררו הרואים להתצונן היכן אנו עומדים, למה אין אנו מתעוררים כמותם לילך לשילה שמס תלא תורה ויראה, ולמה אנו יושבים פה בצית שקועים בהצלי עולם, עד שעניינם משגרות דמעות ואומרים להם נלך עמכם.

וזה נוגע לכל אחד ואחד, האב בציתו, מעשיו הטובים ושמחתו בצמנות ה', משפיע על בני ביתו. כל אחד שצא לבית המדרש, משפיע בהתנהגותו על כל הציבור. כאשר עומד בתפלה כראוי בזוונה, ולא משיח שיחת חולין צעת התפלה, ולומד תורה בשעותיו הפנויות, זה משפיע על אחרים לטובה, שגם הם יעשו כמותו. מתחלה משפיע על חמשה בני אדם, ושזב מזה נשפע על עוד חמשה, עד שמתהפכים כולם לטובה, וזכות הרבים תלוי בו. ולעומת זה כאשר עושה דבר רעים שלא מתאים לדרכי התורה, תפלתו זנוחה, משיח שיחת חולין בצית המדרש, מסתובב בכלים פחותים, הוא מוריד ההרגשה וחרדת החטא מאחרים ומדרדר אותם, והקולר תלוי בו.

ובזה היה שכרו, אמר לו הקב"ה, אלקנה אתה הכרעת את ישראל לכף זכות וחנכתם בצמנות וזכו רבים על ידך, אני אביא בן ממך שיכריע

וכל קרוביו היה מעלה עמו לרגל, ובאים ולנים בצמנות של עיר. והיתה המדינה מרגשת, והיו שואלין אותן להיכן תלכו, ואומרים לבית ה' שצטילה שמס תלא תורה ומנות, ואתם למה לא תצאו עמנו ונלך יחד. מיד עניינם משגרות דמעות, ואומרים להם נלך עמכם, ואומרים להם הן. עד לשנה הצאה חמשה צמים, לשנה אחרת עשרה צמים [ובתנא דבי אליהו רבה (ח) ולשנה האחרת היו עולים עמהם כמו ששים צמים], עד שהיו כולם עולים. ובדרך שהיה עולה שנה זו לא היה עולה שנה אחרת, עד שהיו כל ישראל עולים. אמר לו הקב"ה, אלקנה, אתה הכרעת את ישראל לכף זכות וחנכתם בצמנות וזכו רבים על ידך, אני אביא בן ממך שיכריע את ישראל לכף זכות ויחנך אותם בצמנות. הא למדת שצשכר אלקנה שמואל ע"כ.

והנה יש צוה כמה נקודות של מוסר השכל, עד היכן מגיע כחו של אדם להרבות פעלים לה' ולתורתו, ועד כמה השפעת האדם מגיע לאט לאט, מתחלה רק על חמשה צמים, ושזב נעשה מזה עשר צמים, עד שהשפעה הולכת על כל העיר, שהיו כולם עולים. ואיך עשה כל זאת, לא עלה על הצימנה לדרוש יש לעלות לבית ה' צטילה, אלא היה עושה זאת בפועל בצמנו ומתנהג כן לעיני כל, שכולם יהיו רואים פעולותיו

להיות צרום המעלה, זה בא לו
 'מעירו', ממה שהיה דר בעיר חכמים
 וסופרים, זה הביא התעלותו. ויש צוה
 להתבונן לכל אחד כאשר נריך לקבוע
 דירתו בחוץ לעיר, שלא יזיז ממקום
 תורה, או שיבחר מקום תורה
 כמקומו. וכמו כן כאשר בא לשידוכים
 עם בניו, יעשה כל מה שזיכלתו
 שידורו במקום תורה, להיות לו חשבון
 באיזה בית המדרש יתפלל, ועם איזה
 חברים יסתובב שם, כי הרבה חצרות
 עושה.

וגם נרמז צוה, אשר מה שזכה
 חלקנה להתעלות ולהעמיד בן
 נדיק כשמואל אשר היה שקול כמשה
 (תנחומא לו יג), כל זה היה לו לשכרו
 עבור שהיה מעורר את הרצים
 להתגורר בבית ה' בזמני קודש. וזהו
 'ועלה האיש ההוא', מה שנתעלה אחר
 כך לזכות לבן נדיק כשמואל כמבואר
 להלן בכתובים, זה בא לו 'מעירו',
 עבור שעורר את הרצים, וזכות הרצים
 היה תלוי בו.

*

ויש לומר עוד, כי אנו אומרים
 בה"ג עקרים, אני מאמין
 באמונה שלימה שהצורא יתברך שמו
 גומל טוב לשומרי מצותיו ומעניש
 לעוברי מצותיו. ואמרו (פסחים נד.)
 שבעה דברים נבראו קודם שנברא
 העולם, גן עדן וגינהם וכו' שנאמר

את ישראל לכף זכות ויחנך אותם
 במצות. בניס טובים הם מתנה טובה,
 ולא כל אחד זוכה לזה, אבל המזכה
 את אחרים, נותנין לו בן שיכריע את
 ישראל לכף זכות, ויאיר עיני ישראל.

אמנם מהיכן זכה חלקנה שיגיע לידי
 מעלה רבה זו, שיהא צוער
 בתוכו אש קודש כזה להעלות כולם
 לבית ה', כדי שיהיו נשפעים מעבודת
 הכהנים אשר מניין תלא תורה. זה
 גרם לו הסביבה שהיה מתגורר
 ביניהם, שהיה דר במקום תורה מלאה
 חכמים וסופרים, והיה רואה תמיד
 היופי שיש בבני תורה, והשתוקק
 תמיד להגיע למדרגותם. והכנסת
 לחנות של צושם קולט מריחו.

חז"ל (מגילה יד.) דרשו, ויהי איש
 אחד מן הרמתיים לופים, אחד
 ממאתים לופים שנתנבאו להם לישראל
 ע"כ. וכיון שקרא הכתוב לעירו
 'רמתיים לופים', כנראה שהיו דרים
 בעיר ההוא כמה לופים. [וכן פירש
 במלבי"ם, רמתיים לופים, הרמות ששם
 ישבו הלופים]. והמסתובב בין חכמים
 מתדבק בו מתורתם ויראם. וכמו
 שאמר רבי יוסי בן קסמא, שאפילו
 נותנין לו כל כסף וזהב ואבנים טובים
 ומרגליות שבעולם, איני דר אלא
 במקום תורה (אבות ו-ט). וזהו שאמר
 הכתוב על חלקנה, 'ועלה האיש
 ההוא', מה שנתעלה האיש ההוא

שקוֹיִהִים ואת גלוליהם עץ ואבן כסף וזהב אשר עמהם, פן יש צכס איש או אשה וגו', אשר לצבו פונה היום מעם ה' אלקיני, ללכת לעבוד את אלהי הגויים וגו' (כט-טז). ופירש רש"י שקוֹיִהִים, על שם שהם מאוסים כשקנים. גלוליהם, שמוסרחין ומאוסין כגלל ע"ש. ולכאורה אם הם מאוסים ומוסרחין צעיניהם, מי פתי ילך וידבק עמהם. אך לפעמים מחמת תאוה וחמדה האדם מוכן אף לטנף עצמו כדי להשיגה. וכאשר יראה הצלחה של ריוח הון צין הגויים יתכן להתגורר צין הגלל, כי החמדה גוברת או על השכל. ולכן אמר ותראו את שקוֹיִהִים ואת גלוליהם, הגם שצעיניכם אתם מחשיצין אותם לשקץ וגלל, והשכל אומר להתרחק ממנו, אבל אם רואין 'כסף וזהב אשר יש עמהם', שנמצא שם ציניהם כסף וזהב, חמדת ההון יעציר אתכם על דעתם, ואוצד את עשתונותיו, ומתגלגל עם שקץ וגלל, עבור התאוה של כסף וזהב שנתעורר צראייתו, ולכן יהא פונה ללכת לעבוד את אלהי הגויים.

*

אמונם משפחה אחת היה בעולם שראו הגיהנם צעיניהם, והמה בני קרת, אסיר חלקנה ואציאסף (שמות ו-כד), כאשר נצלעו עדת קרת בצדמה נאמר עליהם (במדבר כו-יא)

(צראשית ז-ח) ויטע ה' חלקים גן בעדן מקדם [מוקדם לעולם], גיהנם דכתיב (ישעיה ל-ג) כי ערוך מאתמול [קודם לעולם] תפתה [שכל המתפתה ציירו נופל שם] ע"ש. וכיון שהאדם מאמין בגודל העונש של החטא, אשר אמרו (שם) כי אם הגיהנם אין לו כצייה לעולם שנאמר (שם סו-כד) כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה ע"ש. איך יתכן שלא יחרד לב האדם מלחטוא נגד קונו.

אך הסיבה היא, כי תאוות העולם מרקד כנגד עינינו, ורואים צעיני צער גדול התענוג, ולעומת זה עונש העולם הבא אין רואין רק שמועה שמענו, ואם כי הוא מאמין כן בכל לבו, מכל מקום אינו דומה שמיעה לראיה (מכילתא יתרו י"ט). והרגשת הלצ גוברת על השכל שאינו מתצונן, ואין עיני השכל פועלים אז, וכדרך האדם שאוצד עשתונותיו לשעה (שקורין צלעניק), שלא יוכל להתצונן. ולכן אמרו אין יצר הרע שולט אלא צמה שעניו רואות (סוטה ת.), כי ראיית העינים שרואה בחוש גוברת על שכלו מלהתצונן, כי הגיהנם לא ראה צעיניו, וגם לא שמע זאת ממי שראה צעיניו, אלא מתוך האמונה משמיעת חכמינו ז"ל.

ובציניו דוגמתו בצרפה הקודמת, שאמר הכתוב, ותראו את

והנה צשעה שפלתה האדמה את פיה ותצלע את כל האדם אשר לקרתי, לא ראו בני ישראל אשר סביבותיהם מה נתהוה עם עדת קרח אחר צליעתם. אך בני קרח שנצלעו עמהם המה ראו איך ירדו כולם שאלה לגיהנם, ואיך כל שלשים יום מהדרא להו גיהנם כבשר בתוך קלחת (סנהדרין קי:). וכאשר בני קרח זכו לעלות משם, היה הגיהנם לנגד עיניהם תמיד, ומסרו זאת לבניהם אחריהם כי המה ראו צעיני צשר גדול העונש של הממרה פי ה'.

והנה דזהו שאמר הכתוב, למנחת לבני קרח משכיל, חלקים באזנינו שמענו, אבותינו ספרו לנו, פעל פעלת צימיהם צימי קדם (תהלים מד-א), שבני קרח השכילו להתצונן במה שראו אז בצליעת עדת קרח, שראו את הגיהנם לעיניהם, ומסרו זאת לבניהם אחריהם, והם אמרו 'חלקים באזנינו שמענו', גם עד עתה שמענו שהקצ"ה מעניש לעוברי רצונו, אבל 'אבותינו ספרו לנו' מה שהם ראו צעיניהם מה ש'פועל פעלת צימיהם צימי קדם'. ואנו קבלנו זאת מראיה שהיא יותר גדולה מהשמיעה.

ולא עוד אלא שהם זכו גם לראות צעיניהם גדול כח המשובה, כי אנו מאמינים כי ה' ידו פרושה לקבל שבים, אבל לא ראינו זאת צעינינו,

ובני קרח לא מתו, וצרש"י הם היו צענה תחלה, וצשעת המחלוקת הרהרו משובה בלצם, לפיכך נתצנר להם מקום גבוה בגיהנם, ויצבו שם ע"כ. וצרש"י (סנהדרין קי:) שהתקין להם ה' מקום גבוה, שלא העמיקו כל כך בגיהנם ולא מתו ע"כ. וצרש"י (תהלים מז-א) שאחר כך עלו משם, ושרתה עליהם רוח הקודש ונתנצחו על הגליות ועל חורבן הבית על מלכות בית דוד ע"כ.

ואותם צילקוט (קרח תשנב) מה זכות היה צידן של בני קרח שינצלו, שצשעה שהיו יושבין אלל קרח אציהן רואין את משה וכושבין את פניהן בקרקע, אמרו אם נעמוד מפני משה רבינו נוהגין ציון באצינו וכבר נצטוינו על כבוד אב ואם, ואם לא נעמוד כבר כתיב (ויקרא יט-ב) מפני שיבה תקום, מוטב שנעמוד מפני משה רבינו אף על פי שאנו נוהגין ציון באצינו, באותה שעה הרחישו את לבם בתשובה ע"כ. וגם זהו מוסר השכל, הקימה מפני שיבה, ההידור שעשו לחכם בחכמת התורה, ורק פעם אחת, הכניסה בהם יראת שמים כל כך, עד שהרחיש את לבם לתשובה. וכדאיתא בזהר הק' (ח"ג קלב.) שהכתוב מסיים על מנזה זו 'ויראת מאלקיך', שזהו הבעטה, כשתקיים מנזה הזאת, והיה זה שכרך, שיגיע לך היראה ע"ש (ועיין אגרא דפרקא אות שמי'ה).

לשטות זה. עינו הטעמו, ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו, שמואל ששקול כנגד משה ואהרן, אמר בשבילו אני נמלט וכו'. ולא ראה יפה לפי שבניו עשו תשובה (מחומא קרח ה) ע"כ. והיינו כי קרח ראה שכל בניו המה גם כן עמו בענה זו, ואם הוא והם טועים איך יתכן שתצא ממנו שלשלת גדולה כזו. אבל לא ראה יפה, כי בניו עשו תשובה ברגע האחרונה, ובזכותם יצאה השלשלת, ולא בזכותו שהוא נאצד. הרי לנו רואים עד כמה הגיע מעלת בני קרח אחר שעשו תשובה.

*

והנה הרואה כל זאת בעינים, איך גדולה עונש החטא למעלה, הוא מדקדק על כל מעשיו בזה שאת, שלא להכשל בחטא, וכל תשוקתו רק לעשות רצון קונו ולעבדו בלבב שלם. ועל דרך שפירש הרה"ק מוהר"י מצעלזא ז"ע הכתוב (חצוק ג-א), תפלה לחצוק הנביא על שגיונות, ה' שמעתי שמעך ירחמי, ה' פעלך בקרב שנים חייהו. דהנה האדם מחמת מיעוט הכרתו בגדולתו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, סבור דעל שוגג אין נריך כפרה כל כך. אבל באמת מי שמצין כי גדול ה' ומהולל מאוד ולגדולתו יתברך אין חקר, ויודע שכל עת ורגע הוא יתברך מחיה את הכל, אם כן צדין הוא שלא יסיה דעתו אפילו רגע מדציקותו ית"ש, וזוהי אי

אמנם בני קרח הרי הם היו עם ענת קרח אביהם יחד, עד שעמדו כבר על פתח גיהנם, אלא שצרגע בליעתם חזרו בתשובה, ונתצבר להם מקום גבוה בגיהנם, ושוב עלו. הרי ראו עד כמה כח התשובה מגיע, שצרגע חדא שהרהרו בתשובה נתהפכה הכל, ונמחה החטא עם העונש יחד. אשר גם בזה הם המה היחידים לראות בעיני צער גדול כח התשובה, שצרגע של הרהור תשובה יכולים לתקן הכל.

ואמרו במדרש (שוח"ט תהלים מה) שהיו בני קרח רואים שאול מתחת פתוחה מכאן, ואש מלהטה מכאן, ולא היו יכולים להתוודות 'צפיהם', וכיון שרחש 'לצם' בתשובה הקב"ה מקבלם ע"כ. הרי לנו גדול כח הרהור תשובה לבד, בלי וידוי צפה, שנתקבלו לפני המקום.

ובבטוי"ל צפרדס (מהדו"ק ו-טו) פירש מה שנאמר בשלמה המלך, וידבר שלשת אלפים משל (מלכים א ה-יג), כי שמות בני קרח היו א'סיר א'לקנה א'ציאסף, והראשי תיבות משמותם הם שלשת אלפים, ג' אלפין, והביא אותם למשל על גדול כח התשובה, שוכל ללמוד מבני קרח אלו, שצרגע האחרונה שמו אל לצם ועשו תשובה והועילה להם ע"ש.

וברש"י (במדבר טו-ו) כתוב, וקרח שפקח היה מה ראה

והנה מוצן שהמתחנך צבית, שרואה אלל אצותיו איך שיראת החטא קודמת לחכמתם, לדקדק על קלה כבחמורה, וששים ושמתים רק לעשות לזון קונם, זה משפיע שגם צנייהם אחריהם הם עוזדי ה' בשמחה, וכל מגמתם רק להתעלות. והנה אמרו (מגילה יד.) ויהי איש אחד מן הרמתים, רבי חנין אמר, אדם הבא מצני אדם שעומדין צרומו של עולם (במקום גבוה), ומאן נינהו, בני קרח, דכתיב וצני קרח לא מתו. תנא משום רבינו מקום נתצנר להם [לשון גבוה כמו וצנורות צשמים] צגיהנם ועמדו עליו ע"ש. ואם כן היה אלקנה מצניו של היחידים הללו שראו גדול עונש הגיהנם, וראו גדול כח התשובה, שנתצנר להם מקום. וכאשר נחלו משם מסרו זאת לצנייהם מה שראו צעיניהם. ועל כן אמר עליו 'ועלה האיש ההוא מעירו', שהוא איש אחד מן הרמתים, מצני קרח שהיו עומדים צרומו של עולם, אשר על שםם היה נקרא כן העיר, על כן היה צוער צתוכו אש של קדושה, לעשות פעלים לה', אשר לא רק הוא צענמו וצני ציתו עלו צית ה' להתעלות, אלא היה סוצב והולך מעיר לעיר להעלות גם אחרים עמו.

*

אנו אומרים (בחפלת הימים נוראים), לדור ודור המליכו לא-ל, כי הוא לצדו מרום וקדוש. וצפשוטו

אפשר לו לצא לידי שוגג. וממילא יצין איך צריך תשובה גם על השוגג על שעל כל פנים הסיה דעתו מדציקותו ית"ש. והנה כתיב (שמות לג-כ) כי לא יראני האדם וחי, ואמרו חז"ל (במדצ"ר יד-כא) דצעת הסתלקות רואה את השכינה. והנה צצקוק צבר נסתלק, שהוא היה צן השונמית אשר החיהו אלישע (וזה"ק ח"א ז:), אם כן צבר ראה יותר מגדולתו ומוראו ית"ש, הצין ממילא שצריך להתפלל גם על השגיונות, על כן כתיב תפלה לצצקוק הנציא על שגיונות, שהתפלל שהשי"ת יראנו ויציננו גדולתו ומוראו צקרב שנים, צעודנו צעולם הזה, ולא ימתין עד אותו רגע ודפח"ת. (הוצא צערוגת הצשם פ' משפטים עה"פ ובי יזד).

ולבן צני קרח אמרו צשירתם (תהלים מה-א), למנצח על שושנים לצני קרח משכיל שיר ידידות (צרשי, שיר אהובים, שיר של שצח להם להאחיצם על הצריות ולהאחיצ מורתם עליהם), רחש לצי דבר טוב, אומר אני מעשי למלך. כי מעת שהם ראו למעלה גדול כבוד ה', וגודל העונש על הפוגע צכבודו, מאז 'רחש לצי' רק לעשות 'דבר טוב'. וצכל מעשה שאני עושה, 'אומר אני מעשי למלך', שאינני עושה רק דבר שיהיה צוה כבוד המלך, לעשות נחת רוח לקוני.

*

להטפיה, שיעשה רושם גם על בניו. ואצרהם אצינו שנתנסה בעשרה נסיונות ועמד בכלן, לא זכה לחציבותו של מקום, רק עבור שהדריך כן גם את אחרים, וכמו שנאמר (בראשית יח-ט) כי ידעתי למען אשר יגיד את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה'. וזהו הכוונה, 'לדור ודור' המליכו לא-ל, לא די להמליכו רק על עצמך, אלא יש להמליך את ה' על עצמו באופן כזה, שיעשה רושם גם על דורותיו אחריו, שיתעלו גם הם להמליך את ה' עליהם, ולדור ודור המליכו לא-ל, שיתמשך קבלת עול מלכותו גם לדור דור, כי הוא לבדו מרום וקדוש.

*

ואיך משפיעים אהבת ה' ותורתו גם על בני ביתו, זה נמשך על ידי שמדברים תמיד בהצית בחשיבות המצות ובגודל שכרן, והזכיה שיכולין אנו לעבוד למלך מלכי המלכים יותר ממלאכי מעלה. להראות ולהמחיש היופי שיש בדרכי החיים של יהודים נאמנים לה' ותורתו, הן באופן המעשה של בני ישראל, והן בדיבור ומחשבה, אשר מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ שנוכל לדמות אליו. והזמן המוכשר ביותר לזה הם בסעודות שבת קודש וימים טובים, מתובל בסיפורי נדיקים ומאמרי חז"ל. אך לא די

הכוונה, שיש להמליך את ה' בכל דור ודור, גם בעת הגלות. אך נראה בזה עוד, כי הנה תיקנו חז"ל (ראש השנה טו:): אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם. לא אמר כדי שתמליכוני 'בעולם' אלא 'עליכם'. והכוונה היא, כמו שאומרים מהגה"ט רבי ישראל מסאלאנט זצ"ל, כי ישנם בני אדם שקורין קריאת שמע ואומרים שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, והוא מתכוין להמליך את ה' בכל שבעה הרקיעין, ובכל ארבע רוחות שבעולם, אבל שוכח אותה שעה להמליכו גם על עצמו ע"כ. והיינו כי קבלת מלכות מחייבת את האדם הכנעה להמלך, לעשות כל ציווי בכל דבר אשר יגיד אותו. וזהו קבלת עול מלכות שמים, לבטל עצמו כולו לרצון ה', לקיים מצותיו יום יום בכל דבר כפי מה שנצטוונו. ויש לומר הפסוקי מלכיות, לא רק להמליכו על כל העולם, והיה ה' למלך על כל הארץ ציוס ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, אלא שתמליכוני 'עליכם', לחקוק ברוחו ונשמתו, כי חיותו בעולם הוא להיות עבד מקור למלכו, בכל עת ובכל שעה.

אמנם גם אם זכה אדם להמליך את ה' על עצמו, עדיין לא יצא ידי חובתו, אלא מוטל עליו להדריך על דרך זה גם את בני ביתו אחריו, שיהא עבודתו לה' טופח על מנת

דורש לצד, אלא כל מה שינא מפיו והיה דובר לאחרים ראו עליו צעמנו, שאהבת ה' ותורתו היתה חופפת עליו, והיה גם נאה מקיים. ולכן היו קורין אותו גם 'רואה', שמה שהוא מדבר לאחרים היו רואים עליו צעמנו. אבל זה היה לפנינו, וכחיום הוא רק נביא, ואין רואין כן צפועל ממעשיו. (ועיין ערוגת הצשס ריש פ' ראה אות ו').

עיקר השפעת החינוך על הצנים הוא רק מראיית 'אופן' קיום המנות של האב. כי ענש קיום המנוה יתכן שזה נעשה רק מההכרח שמוטל עליו חיוב קיום התורה, אבל 'אופן' עשייתו זה מורה על פנימיות חשיבותו להמנוה, שאינו עושה רק כמנות אנשים מלומדה, אלא יש הכנה דקדושה לכל מנוה, הן בגשמיותו לעשותה צהידור וצפאר שיש צידו, ומכל שכן הכנתו צרותיותו, שיוכל לעשותו צאהבה ויראה צלי פניות, לעשות נחת רוח ליוצרו, ועושהו צהתלהבות וצחיות מרוב שמחת המנוה.

ולדוגמא מנות חג הסוכות הבא עלינו לטובה, שנצטוונו לישב צסוכה, וחיוצ נטילת ד' מנינים. כאשר צני ציתו רואים ההכנות, איך שהוא טרוד צעשיית סוכתו צשמחה, ומתעסק לנאותו צנוי סוכה כראוי, וציוס טוב לא אוכל ושותה אפילו

להיות רק נאה דורש, אלא להיות גם נאה מקיים (יצמות סג:), ההתנהגות של האצות, השמחה של מנוה שרואין על פניהם, זה עושה הרצה יותר רושם מהדצרים.

ובאשר האדם מתנהג צעדינות צדרכי התורה, אז לא רק הצנים נשפעים ממנו, אלא עושה רושם גם על כל הרואים, וצכות הצנים תלוי צו. וכמו שדרשו (יומא פו.) ואהבת את ה' אלקיך (צצרים ו-ה), שיהא שס שמים מתאהב על ידך, שיהא קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים, ויהא משאו ומתנו צנחת עם הצריות, מה הצריות אומרות עליו, אשרי אציו שלמדו תורה אשרי רצו שלמדו תורה, אוי להם לצריות שלא למדו תורה, פלוני שלמד תורה, ראו כמה נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו, עליו הכתוב אומר (ישעיה מט-ג) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר צך אצפאר ע"כ.

ולכן היו הנציאים הראשונים נקראים גם צשס 'רואים', וכמו שנאמר (שמואל א ט-ט) כי לנציא היום יקרא לפנינו הרואה. והיינו כי תואר נציא היא, כמו שפירש רש"י (שמות ז-א) אדם המכריז ומשמיע לעם דצרי תוכחות, והוא מגזירת ניצ שפתים ע"ש. והיינו שהנציא היה דורש להעם להדריכם צדרכי ה', אבל לא היה נאה

במדריגותיו. ואיתא בתנא דבי אליהו (רבה פרק ח) שאלקנה היה עולה לשילה ארבעה פעמים בשנה, שלשה מן התורה, ואחת שקיבל עליו הוא בנדבה. וזה שנאמר עליו ועלה האיש ההוא מעירו 'מימים ימימה', ולא אמר ממועד למועד, אלא בנוסף לשלש רגלים היה לו זמן קבוע משנה לשנה לעלות בית ה' ע"ש. ומה היה ניכר גדול אהבתו לה', הוא לא עולה לשילה רק בזמן שמחוייבים לעלות, שבה עדיין לא ניכר שהוא עושהו מאהבה, כי יתכן שעושהו מהעול המוטל על זארו. אבל הוא הוסיף לעלות גם כאשר אין חיוז לעלות, הוא מחשיב את מקום הקודש, כי מציון תלא תורה, שם קונים קדושה ויראת ה', הוא מתאזהר לזה גם בתוך ימי השנה, ולא רק במועדי ה', זה מגלה אשר תמיד כאשר הוא עולה לראות, הוא עושהו מתוך אהבה.

והוא עולה ברגש, ומבקש כל אחד להשתתף עמו, אשתו וצניו ואחיותיו וכל קרוביו, זהו כשמחתו הפרטית, ורצה שכולם ישתתפו בו. הוא לן ברחובה של עיר כדי שתהא המדינה מרגשת, אולי יכולין לזכות בזה עוד איזה אנשים, כאשר כן היה. ואין שום חידוש בהתולאות, שמצית כזה ילא אותו צדיק שמואל הנביא.

*

ארעי חוץ לסוכה. ורואים איך הוא חוזר על אחרוג נאה, ולא חס על ציטול זמנו וממונו, כדי להיות לו פרי עץ הדור. ובתוך החג הוא שמח גם בימי חול המועד בשמחת בית השואבה, לא רק כדי לנאת חובתו, אלא נפשו מלאה שמחה. ומכל שכן ציוס טוב האחרון של שמחת תורה, הוא רוקד ושמח בכל כחו, ואינו יושב בזויות חפילו לעיין בספר. דברים החינוכים הללו עושים רושם רב ועמוק על הבנים.

ובבב שכן במצות התדירים, איך הוא מכין עצמו לתפלה, ואיך תפלתו היא בהשתפכות הנפש, לא משיח שום שיחה באמצע תפלתו, אלא דבוק אז בעליונים, צינו לצין קונו. וכמו כן עסק תורתו בכל זמן פנוי. הוא לא נמלא בצית המדרש רק להשלש תפלות שמחוייב כן, אלא כל זמנו ועתו שאינו טרוד בפרנסתו, מקומו הוא בצית המדרש, זה חוקק בהבנים אהבת תורה ותפלה.

*

והנה אלקנה זכה להעמיד בן צדיק כשמואל הנביא, שדומה במדריגתו לאהרן ומשה, וכמו שנאמר (תהלים ט-ו) משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו, כי בן המתגדל בצית שרואה תמיד אהבת ה' ושמחה של מנה, מתעלה גם הוא

היום אומר לו עשה כך, ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו עזוד עבודה זרה, והולך ועוזד. אמר רבי אבין מאי קראה, לא יהיה צד אל זר ולא תשתחוה לאל נכר (תהלים פא-י), ואיזהו אל זר שיש בגופו של אדם [צד משמע צקרצך], הוי אומר זה יצר הרע [שאם היה צד תשתחוה לאל נכר לצסוק] ע"כ. והיינו כי היצר הרע יודע אומנתו היטב, שכאשר יבקש מהאדם שיעשה חטא גדול לא ישמיענו, כי בני ישראל הם עבדים נאמנים לה' ולתורתו. ואינו מפתה להאדם רק לעשות דבר קטן, לשנות קצת ממסורת האבות, או מראה לו קצת היתר, דבר זה אינו איסור לכל הדיעות, והרבה מקילין בזה. ואחר שמא לא יאכלו פתח פתוח, ודבר זה נעשה לו כבר כהיתר, אומר לו שוב עשה כך, עד שצופו מעצירו כולו על דעת קונו. וכל אלו שיאזו מן הדת, כולם התחילו לזלזל רק בדברים קטנים, ושוב נתדרדרו עד שפרקו עול לגמרי.

ובן אמרו חז"ל (סוכה נג.) אמר רב אפי יצר הרע בתחלה דומה לחוט של צוביא [עכביש], ולצסוק [משאדם נמשך אחריו מעט מתגבר והולך צו] דומה כעבותות העגלה [חבל עבה, שקושרין בו את הפרה למחרישה] שנאמר (ישעיה ה-ח) הוי מושכי העון בחבלי השוא [בתחלה היו

בוי אל-ל כמוך נושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו וגו', ישוב ירחמנו יכבוש עונותינו, ותשליך במנולות ים כל חטאותם (מייכה ז-ח). ויש להבין הלא כבר אמר שהוא נושא עון ועובר על פשע, ומה הוסיף ותשליך במנולות ים כל חטאותם. וגם למה ישליכנו לים דייקא ולא יטמיננו תחת הארץ או באשפה.

וגראה, כי התנא אומר (אבות ב-ג) אל תאמין בעצמך עד יום מותך. ובפשוטו הכוונה כי יצרו של אדם מתגבר עליו כל יום, ואלמלא הקב"ה עוזרו לא היה יכול לו (סוכה נג:), אם כן מי יודע מתי יפול עוד ברשתו, ולא יבטח בצדקתו לעולם. אך יש לומר בזה עוד, בהקדם לבאר מאמרו (ברכות סא.) אמר רב יצר הרע דומה לזבוב ויושב בין שני מפתחי הלב, שנאמר (קהלת יא) זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח. ושמואל אמר כמין חטה הוא דומה, שנאמר (בראשית ד-ו) לפתח חטאת רוצן [לשון חטה דריש ליה] ע"כ. והנה הדמיון לזבוב יכולים להבין קצת, שהזבוב טרדן הוא, ושב והולך וצא גם כאשר מגרשים אותו הרבה פעמים. אין לו שום צושה ופחד, היא מטריד עשירים ועניים, חסובים ופחותים. אבל הדמיון לחטה היא פליאה.

וגראה כי חז"ל (שבת קה:) אמרו, כך אומנתו של יצר הרע,

לילך עם דזעקעט, וללבוש מנעלים לפי רוח הזמן. אחר זה הוא מקיטו כי הכובע אין מן הנחוץ ללבוש רק צבית או צבית המדרש, אבל בחזונו יכולין לילך גם בלי כובע, ושוב כאשר צריכין להתפלל ואין הכובע עמו, הוא מתרגל לאט לאט גם בלי כובע. — וכאשר יעוררו אותו על כך, הוא יאמר שאין בדברים אלו לא איסור דאורייתא ולא איסור דרבנן. אבל האמת שזה שורש היהדות, ושינוי מסורת האצות היא הפירצה היותר גדולה שיש ציהדות האדם, וכאשר היסוד רעוע כל הצבית מתמוטט. כי אחר שנפרץ כבר הגדר, שיכולים לשנות ממנה שהיה מקדם אלל אצותינו, אין כאן עוד גבולים, ונעשה שדה פרוצה לכל הדברים.

היצר לא יפתנו תחלה להשתמש בכלי האינטערנעט בלי פילטער, כי זה מצין ומכיר שזהו אצו אצות הטומאה, וכל באיה לא ישובן. רק להשתמש בצמארטפאן עם פילטער גם כשאינו לצורך פרנסתו רק לשעשועו או לנוחיותו. יכולים לבוא יום לכתחלה קצת מאוחר מהתחלת התפלה, ולשוח שיחת חולין במקום שמותר להפסיק. ובפסקוי דומרה אין צריך להיות הטלית על הראש ודי שהוא על כתפו. כאשר הוא נמצא על הדרך אין להקפיד כל כך על תפלה בניצור, או להזהר לאכול מאכלים שאין להם הכשר כראוי, או להתארח במלון

מביאין אותו עליהם על ידי חבלים שאינן של כלום] וכעצות העגלה חטאה ע"כ. ועל זה אמרו 'לפתח' חטאת רוצץ, הוא אינו צריך ממך רק פתח, ושם רוצץ החטאת, ועצירה שוב גוררת עצירה.

התחלת דרכו של הרשע אינו בחטא ממש, אלא מזנן יהדותו ומקרר אותו, אין צורך להיות פרום כל כך, יכולין להיות יהודי כשר גם בלא זה. ויש לו שם תואר קאאל. היצר לא יבקש ממנו להסיר הכיפה מעל ראשו, אלא מפתחו להקטין קצת הכיפה. אין מן הצורך שיכסה את כל הראש או רובו, ודי צמדה (סייו) קצת קטנה יותר, לא יהא ניכר כל כך השינוי, גם לא יוכלו להוכיח אותך על זה, ושוב נעשה קטנה יותר ויותר, עד שלא קשה כל כך להסירו לגמרי. היצר לא יבקש ממנו לגדל בלוריות כגוי, אלא שבקנה ראשו ישאר קצת שערות יותר גדולות משאר הראש. לא יבקש ממנו להסיר את זקנו לגמרי, אך יש לתקנו קצת מהצדדים לפניו ולאחור, וכשמתאריך לקצר אותה קצת. ושוב לסדר הצחי עינים (צריילען) שיהא מתאימים לפי רוח המודרני.

וכאשר גמר היצר לסדר צורת פניו וראשו, הוא הולך לסדר את לבושו, לשנות את צורת הכובע ממנה שנחתק, להקטין אורך הרעקל, או

והולכין כן בשוק גלוי לעיני כל צלי שום צושה. וצאות כך גם לעורת נשים להתפלל. וכאשר מכניסין בתם לחופה, צליל החתונה כאשר מתחילין לצנות בית קדושה, אחר התפלות החמות של כל היום, מלציסין אותה צכלה-קלייד, שהזרועות מגולות מקצתם כל אחד לפי שיעורא דליה, וזהו ההכנה והיסוד של הצית החדש שלהם. ומוטל על צד החתן לקדר עם צד הכלה קודם הנישואין, שתהא צגד החופה עם זרועות מכוסים כראוי.

ד'שייטליין הארוכות שאסרוה 'כל' חכמי ישראל, לא רוצו ככולו אלא כולם מכל השצבות, חסידיס וליטאים, והולכין עמה צריש גלי. זה לא נתהוה ציום אחד, אלא מתחלה לא ציקש היצר הרע רק אינטש אחד ארוך, ושוצ נעשה ממנו שמים וכו' וכו'. ואין מתצוננים כי צהיותה ילדה פנויה כולם הלכו צשערות צנועות מכונקות. וכאשר נעשית נשואה, אז האמהות צידיס מפרקין מצתם כל מה שחינכו אותם עד עתה, וקונין להם שייטלין ארוכות. - ועל דרך זה הוא גם צנשים ההולכות צכיסוי על השייטל כראוי וככוון, מתחלה התחילו להקל אשר די צכיסוי גם כאשר היא פחותה צאינטש אחת, ושוצ נעשה קצרה צשתי אינטשעם, עד שצסופו נעשה ממנה כיסוי כחוט השערה, ועוד מתפארים שהם הולכים צכיסוי.

יחידי צמקום שיס נסיונות צגדרי קדושה. וצרצות הימים נשתנה האדם, ואינו אותו האדם שהיה לפני שנה ושנמים, הן צפנימיותו והן צחיצוניותו.

ועל דרך זה הוא צצניעות הצית, שהתורה אומרת ולא יראה צך ערות דצר ושצ מאחריך (דצרים כג-טו), שמגרשת השכינה מהצית. אשר זהו תעודת הצעל להיות עומד על המשמר על צניעות אשתו וצנותיו. אני לא מדבר כעת להנשים אלא לצעליהן, הם אחראים על ההגת הצית, והם יצטרכו ליתן דין וחצצון איך נשותיהן וצנותיהן היו הולכין, כי כל מי שיס צידו למחות ואינו מוחה נתפס על אותו דצר. ולא יאמר שדצר זה אינו צידו לתקן, כי כאשר לא יעריכו לו איזה ימים ארוחת ערב, יודע היצב איך לקדר אותה כראוי, כי זה נוגע ללבו. - התחלת ההתדרדרות היא דצצרים קטנים. אין צריכים לדקדק כל כך שיהיו הצגדים ארוכים מהצרכיים לכל הפחות ארצעה אינטשעם, די גם צשלשה או צשנים. ואם נודמן לקנות לצוש נאה, והיא קצרה עוד יותר, צדיעצד גם זה יכולים ללבוש.

צפריין שזרועות הידיס מגולות למחצה ולשליש ולרציע, כל אשה עושה שיעור לעצמה, שעל זה אין צריכין להקפיד כל כך, ואפשר לשנות קצת ממסורת אמותינו דור דור,

תנחמ מזה לחט לחט מכשולות עד
 אין מספר, היום אומר לו עשה כך,
 ולמחר עשה כך, עד שצרכות הימים
 ימלא שדה זרועה עם חטים הללו.
 ואשמו של האדם היא שלא היה זהיר
 בתחלתו על הפתח, אשר שם החטאת
 רובץ, שהחטא נקראת על שם החטה,
 שעצירה גוררת עצירה, וזהו הדמיון
 של החטה.

והנה כאשר זורעין חטה בארץ, גם
 אחר שכלה ונרקב בהאדמה
 נשאר עוד כח היולי בארץ, אשר
 בגשם הראוי ולחלות הקרקע, החטה
 ההוא חוזרת ומתחדשת לשבלים וחטים
 הרבה יותר ממה שהיה מתחלה. וכמו
 כן היא בחטא האדם שהיא דומיא
 לחטה, גם אחר שעשה תשובה כראוי
 ונמחה החטא והפשע עצמה לגמרי,
 מכל מקום נשאר עוד לכלוך ופגם
 בחומר שבגופו, כח היולי, שכאשר
 מתעורר תאות הגוף, וצא לפניו נסיון
 של חטא, יוכל עוד לחזור לסורו
 הקדום. ולכן אל תאמין בעצמך עד יום
 מותך, כי עוד נשאר הפגם בתוך תוכו,
 שיתכן עוד להתעורר ולחזור ולנמות.

ועל כן אנו מבקשים מה', שלא די
 לנו מה שהוא נושא עון ועובר
 על פשע, שישא עונותינו ויעזור על
 פשעינו, כי עדיין ישאר עוד רושם
 החטא בגופינו העכור, והכח ההיולי
 יוכל עוד לחזור ולנמות ראש ולענה.
 ולכן אנו רוצים שיקח ה' את החטאים

על כל פנים כן הוא דרכו של יצר
 הרע, והחכם עיניו בראשו, להיות
 חכם הרואה את הנולד, לדקדק על
 הפתח אשר שם החטאת רובץ.

והנה גרגיר החטה קטנה מאוד, אין
 בה שום חשיבות לעצמה כפי
 ראות העין, ומי ידקדק על גרגיר
 אחד. אבל אם רוצים לידע מה יוכל
 להעשות מחטה זו, מבואר בחובות
 הלבבות (שער הצמיחה סוף פרק ה',
 ובשער הבטחון פרק ג) שכבר נאמר,
 שכאשר זורעין החטה בקרקע, אז
 גרגיר חטה אחת תנמיח שלש מאות
 שבלים, ובכל שבלת שלשים גרגירים,
 ויהיה הגרגיר קיצה לעשרת אלפים או
 קרוב להם ע"כ. והיינו שבדאי שכאשר
 גרגיר חטה מונחת בקופסא היא
 קטנה צלי חשיבות, אבל אם היא
 נתונה במקום המוכשר, קרקע טובה
 מלוחלחת במים ובשגל סופה להנמיח
 עשרת אלפים כמותה. וכאשר יזרעו כל
 החטים של השנה הראשונה, תתהוה
 מזה עשרת אלפים פעמים עשרת
 אלפים, שזה עולה לעשרה מליון, וכל
 זה נתהוה מגרגיר חטה אחת.

ובבזו כן הוא דרכו של היצר הרע,
 הוא דומה לגרגיר חטה קטנה,
 לא מבקש מתחלה מהאדם רק דבר
 מועט, רק לעשות דבר שהוא נקרא
 גרעי עריא"י. וכאשר תהיה החטה
 הזו מונחת במקומה הראוי בתוך
 חומר גופו המתאה, במשך הזמן כבר

אמר הכתוב, דרשו ה' בהמלא קראוהו בהיותו קרוב, תוכל לדרוש את ה' בכל מקום שאתה נמצא, הקצ"ה יושב אצלך, ואינך צריך להטריח לעלות לבית המקדש, רק תקבל על עצמך ללכת בשנה הצעל"ט צדרכי ה', וליזרה על לפתח חטאת ריבך, ולהיות דוגמא להשפיע בהתנהגותו על בני ציתו ועל אחרים, ויהא זכות הרבים תלוי בך. ובזכות זה יחממו ה' לשנה טובה ומבורכת, שנת ששון ושמחה, פרנסה ובריאות, וזכה לגדל דורות יראי ה', וימלא ה' כל משאלות לבנו לטובה, וזכה לקבל פני משיח דקנו במהרה צימנו אמן.

שלנו וישליכם אל מקום טהרה, שלא יוכל לזמזם משם עוד שום דבר טמא. וזה שאנו אומרים בשבחו של ה', מי א-ל כמוך נושא עון ועובר על פשע, שעובר על הפשע שלא יראנה והולך להלאה, ואינו משגיח לשלם עליו גמול. אבל בקשמינו, ישוב ירחמנו, שיוסיף עוד לרחם עלינו, ותשליך במצולות ים כל חטאותי, שהים היא מקום טהרה, שמטהר כל מה שבא בתוכה, ושם יטהר החטא לגמרי, שלא ישאר ממנה עוד שום כח להזמיח עוד חטא.

הנה אנו עומדים כעת צימים נעלים, עשרת ימי תשובה, אשר עליהם

של"ם פרשת וילך (שבת שובה) תשע"ט לפ"ק

ונראה להנה צר"ן (ראש השנה ו: ד"ה גמרא) כתב מהירושלמי שאם תקע במקום הרחב לא יא, ותנא יהיב סימנא מן המצר קראתי י-ה (תהלים קיח-ה) ע"כ. ואיפסק בשלחן ערוך (או"ח סימן תקפו-ב). ונראה דיש צוה רמז מוסר, כי לפעמים יתכן שיזוח דעתו של אדם על מצבו, כי הן אמנת שידוע כי אדם אין צדיק בצרך אשר יעשה טוב ולא יחטא, אבל בכלליות הוא יהודי כשר, ששים ושצעים אחוים. הוא מתפלל

קרא צגרון אל תחשוך, כשופר הרם קולך, והגד לעמי פשעם ולבית יעקב חטאתם (ישעיה נח-א). ויש להבין למה צחר בשופר יותר משאר הכלים המשמיעים קול עוד יותר חזק מהשופר. ונראה דאיתא בגמרא (ראש השנה כז:) כמה שיעור תקיעה, כדי שיאחזנו צידו ויראה לכאן ולכאן ע"ש. ולכאורה הוי ליה למימר כמה שיעור 'השופר', שזהו שיעורו של אורך השופר, ולמה אמר כמה שיעור 'תקיעה'.

מנצו, ומיצר על מעמדו, אז ענני במרחב י-ה.

וְלַעֲבוֹתָהּ זה יש אדם שהוא כל כך שצור ממנצו, שאין צידו להתאזר לשוב ולשנות דרכו, ומתייחס כי עוד יתכן לתקן הכל, ולחזור למנצו שהיה צימי קדם צנערותו. והוא תוקע מנד המנר, אבל לא מאמין בכחו שבסופה של תקיעה זו תהא רחב, וחושב שישאר במנצו כן לעולם. גם אדם כזה לא יצא ידי חובתו. אלא יש להאמין שכאשר מן המנר קראתי י-ה ענני במרחב י-ה, סופה של השופר היא רחב. והקצ"ה אינו מבקש מן האדם אלא פתחו פתחו כחודו של מחט, ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם (שהש"ר ה-ג). אם אתה תוקע מן המנר, ואתה פותח פתח כר כחודו של מחט, בסופו ימצא פתח פתוח כפתחו של אולם.

וְזָדוּ שרמזו, כמה שיעור תקיעה, שכאשר האדם תוקע בשופר לעורר ענמו לתשובה, כמה הוא שיעורו של התעוררות תקיעה זו. על זה אמר, כדי שיאחזנו צידו ויראה לכאן ולכאן, הוא כריך לראות שתי הקצוות, מנד אחד יראה פיו הבר, מן המנר קראתי י-ה, יכיר מנצו האמיתי שהוא עומד במנר בעבודת קונו, אבל מנד השני יראה הפיו הרחב, ענני במרחב י-ה, שיוכל לראות ממיצרו

ככל יום כמונה מעות, ועוסק בתורה בזמניו הפנויים, עושה לדיקה יותר מכשיעורו, ומגדל את בני ביתו לתורה, והוא נכנס להימים נוראים כאשר דעתו רחבה עליו. אבל האמת הוא, שכאשר יתבונן בהאיכות של עבודת קונו, הדייקות וההבנת ה' והתלהבותו וזריזותו, והכוונה הרצויה בלתי לה' לצדו, אז ימצא כי גם מעשיו הטובים הם פגומים, ויש לו לשוב עליהם.

וְשִׁמְעֵתִי פעם מהגה"ק צעל דברי יציב ז"ל שאמר לפרש מה שאומרים צוידוי, שאין לנו עזי פנים וקשי עורף לומר לפניך ה' אלקינו לדיקים אנחנו ולא חטאנו. ולכאורה האומר כן אינו רק עז פנים, אלא שקרן וכוזב, שמקף רגל ועד ראש אין בנו מתום. אך הכוונה שאנו אומרים, שגם כאשר עמדנו לשמש את צוראנו, לפניך ה' אלקינו, אין לנו עזי פנים לומר שעל כל פנים אז לדיקים היינו ולא חטאנו, אלא מכירים אזנו שגם העבודת ה' שלנו לא היה כהוגן, וגם אז חטאנו, כי לא כדדנו אותך כראוי.

וְהִבֵּה התקיעות צאות לעורר האדם לתשובה, היתקע שופר צעיר והעם לא יחרדו, ואם תוקע במקום הרחב, שנכנס צדעת רחבה ושצע רגון מהנהגתו בכלליות, לא יצא. ורק כאשר מן המנר קראתי י-ה, שמעיק לו

כולה, ולכן ימים פירושו הן לימים והן לשנה, כי יש יום שכולל בתוכה כל השנה כולה.

ואמור הכתוב על מצות השזובה, לא צמיים הוא לאמור מי יעלה לנו השמימה וגו', ולא מעבר לים הוא לאמור מי יעבר לנו אל עבר הים וגו', כי קרוב אליך הדבר מאד, צפיך וצלצבך לעשותו (דברים ל"א). והיינו כי היצר מפתה את האדם שקשה לעשות תשובה. ועשיית מצוה זו היא כאילו מצוין אותו לעלות לשמים או ללכת לעבר הים, שזהו יותר מכפי כחו. אבל אין האמת כן, התשובה היא קל, כי קרוב אליך הדבר מאד, איך נריך לעשות שום דבר, די לישב להלאה על מקומו, רק צפיך וצלצבך לעשותו, לומר שמתחרט על העבר ומקבל על להבא, אלא שתהיה זו מכל הלב, וציוס אחד של תשובה יוכל להפך כל ימיו.

ורבן היה אלקנה משחוקק לעלות צצית ה', כי מקום מקודש מעורר את האדם להתבונן על מצבו. וצראיית עבודת הכהנים משרתי ה' היה מתעורר לשזב אל ה' בכל לב ונפש. והיה זוכה לתקן צימים הללו שהיה צצית ה' כל ימות השנה שעברה. ועל כן אמר עליו הכתוב, ועלה האיש ההוא מעירו 'ימיים ימימה', מהימים הללו שהיה נמצא שם, תיקן ימימה, משך כל השנה כולה.

למקום רחב, וכאשר פתח פתח כחודו של מחט, ימצא צקופו פתחו של אולם. — ולכן אמר ה' להנציא, שכאשר יעורר את ישראל לתשובה, להגיד לעמי פשעם, יחזק אותם שעדיין לא מאוחר, ויקח להם את השופר למשל, שכאשר יקרא לה' מן המזר, סופו ימצא פתח רחב, וכשופר הרם קולך.

*

דברנו היום צמה שמנינו צאלקנה, שאמר הכתוב, ועלה האיש ההוא מעירו 'ימיים ימימה' להשתחוות ולזכות לה'. ונראה הכוונה כי הנה יום אחד נקרא יום, ושנים או שלשה יום נקראים 'ימים'. וכמו כן שנה תמימה נקרא גם כן 'ימים'. וכמו שנאמר (ויקרא כה-כט) ימים תהיה גאולתו. ואם כן תיבת 'ימים' הוא תואר ליום וגם לשנה. ויש לומר צטעמו, כי ה' עשה חסד עם צריותו, שגם כאשר האדם הרצה לפשוע, ועבר השנה צחטא ופשע, מכל מקום יוכל לתקן הכל בתשובה ציום אחד, כאשר מתבונן צמצבו, ומתחרט על העבר ומקבל על להבא, יוכל לתקן הכל. ומכל שכן כאשר זוכה לתשובה מאהבה, שזדונות נעשו לו כזכיות (יומא פ"ג), הרי נחשב לו כל השנה כאילו הם מלאים זכות. ואם כן יתכן שיום אחד צחייו בתשובה מעלה כל השנה

עמנו היום (דברים כט-יד), הרי שצקבלת האבות נכללו גם דורותיו אחריו. והוא מטעם, כי שלשה שותפין יש באדם, הקב"ה אציו ואמו, ואציו מזריע לזן שממנו מוח שצראשו וגידין ופריים ועצמות ולזן שבעין (מדה לא). ע"ש. ואם כן הזן הוא נתח מאציו, וצרא כרעיה לאצוהו. וצכל אחד יש צתוכו חלק שהיא מאצותיו. ואם כי מצער הוא, מכל מקום דבר חשוב ודבר המעמיד לא צטל, וחלקו של אצותיו מעמיד האדם.

ואם כן כאשר האדם חוטא, הוא מחטיא גם חלק האצות שצתוכו. ולא רק חלק אציו, אלא גם אציו אציו וזקניו למעלה דור דור, שכולם יש להם נקודה צני צניהם. וזה הענין שמנינו צקרת, שמנה הכתוב יחוסו צן יצהר צן קהת צן לוי (צמדבר טו-א). וצרש"י ולא הזכיר צן יעקב, שציקש רחמים על עצמו, שלא יזכר שמו על מחלוקתם שנאמר (צראשית מט-ו) וצקהלם אל אחד כצודי (צנחומא ד) ע"כ. וציאר צאור החיים הק' (שם) כי פגם החטא של קרח הפגים גם אצותיו למעלה, שהוא נתח מאצותיו, צן יצהר צן קהת צן לוי. וראוי היה שצגיע הפגם עד יעקב, אלא שהתפלל יעקב, שלא יגיע כח החטא עד עיקר השורש שציעקב, ולא ינתק חצל הכסף מעיקרו, ויש תקוה לאחריהם ע"ש.

וזדו מוסר השכל על חשיצות הימים הללו שנמצאים צמקדש מעט שנשאר צידינו, שיכולין לזכות להעלות ולתקן כל השנה, צהרהור תשובה אציתית גרידא, צלי שום פעולה, רק צפיק וצלצבך לעשותו.

*

שומע תפלה עדיך כל צשר יצואו (תהלים סה-ג). יש לדקדק שהתחיל צלשון יחיד 'תפלה', ושוב אמר עדיך כל צשר יצואו. ונראה צהקדם לצאר מה שאומרים צוידוי, אצל אנחנו ואצותינו חטאנו. ויש להצין למה לנו להזכיר לעורר ולספר צגנותם שגם אצותינו חטאו. ועוד דהוי לנו להקדים מתחלה אצותינו, שהם קדמו, ולומר אצותינו ואנחנו חטאנו.

ונראה, דהנה צשו"ת הרשצ"ח (ח"ד סימן רטו) כתב, דיכולים האצות לקבל על צניהם ודורותיהם אחריהם, ומחוייבים הם לקיים אותן הדברים ע"ש. וצתורת משה (פ' נצבים קג). ציאר הדברים, כי כן מוכח מקבלת התורה והצרות. והטעם כי כל צן נתח מאציו, והוא צכח גלגולת מוח שלו עד אלף דור ע"כ. והיינו כי צקבלת התורה נאמר, ולא אחכם לצדכם אנכי כורת את הצרות הזאת וכו', כי את אשר ישנו פה עמנו עומד היום וגו', ואת אשר אינו פה

מקום זכותם שגצה מאד לישא להם פנים שיתקבלו תפלותינו, שהיא גם תפלתם. ולכן קודם כל תפלה, מתחילין לנו בצרכת האבות, שהקב"ה צמר בהם ומיצצם עד שנקרא שמו עליהם, חלקי אברהם חלקי יצחק וחלקי יעקב, לעורר כי הם עומדים כעת ומתפללים עמנו יחד.

וידו שאמר הכתוב, 'שומע תפלה', הקב"ה שומע כל תפלה, של כל יחיד ויחיד, באיזה מצב שהוא עומד, כי 'עדין כל בשר יבואו', לא רק הוא עצמו עומד אז בתפלה, אלא בתפלתו כל בשר יבואו, אבותיו ואבות אבותיו עד השורש, כולם מתפללים יחד עמו. ותפלות האבות חשובים מאד בעיני ה', וזכותם נושא לנו פנים. — ולכן גם היחיד שמתפלל אומר שמע 'קולנו' ה' חלקינו, כי בקולו יש צתוך תוכו קולות רבות, מאבותיו ואבות אבותיו.

ואם כן בחטאינו, לנו משלמים רעה תחת טובה לאבותינו, כי לנו מחטאינו גם את חלקם אשר בקרבנו. על כן לנו מתאוננים ומתודים, אבל 'אנחנו ואבותינו' חטאנו, אשר לא רק שאנחנו חטאנו נגד ה', אלא חטאינו החטאנו גם את חלק אבותינו, וגם על זה מתודים.

אך לעומת זה, כיון שיש בכל מאתנו חלק מאבותיו עד האבות הקדושים, ולנו נחם מהם, אשר אפילו באלף לא בטל, אם כן יש לנו גם סיוע מעבודתם וקדושתם, והבא לטוהר מסייעין אותו (שנת קד.). היינו הנשמות הקודמות שהם שוכנים צתוך תוכו של כל אחד מאתנו, מסייע לנו כאשר לנו רוצים להטוהר.

ובבזו כן כאשר לנו עומדים להתפלל, גם חלק אבותינו מתפללים עמנו יחד. ואם בנו אין מעש, מכל

לפני כל נדרי תשע"ט לפ"ק

הזה. ועל כן יש דעות צין המקובלים לומר קדושת כתר גם בשחרית יום הכפורים ע"ש. וחזן מסודן של הדברים יש לומר צוה צמה שנוגע לאנשים פשוטים כמונו.

הצוה בפירוש הכתוב 'מכל חטאותיכם לפני ה' תטהרו', יש שני

בי ציום הזה יכפר עליכם לטוהר אתכם, מכל חטאותיכם לפני ה' תטהרו (ויקרא טז-ג). צקידור האר"י 'מטהרו' בגמטריא 'כתר'. וצמאור ושמש (רמזי יום הכיפורים) כתב, דציום הכיפורים מתגלה אור הכתר עליון על כל ישראל, ומופיע עליהם כל היום הקדוש, והוא המטהר את ישראל ציום

של עגמת נפש ומכאובים וזמנים קשים, הכל יכולים לקדר היום, אם האדם שזכר לבו, ומתפלל ושוֹפֵךְ לבו להקב"ה כדבעי. ועוד יומר מזה יוכל להשתכר ברוחניות, כל אחד יודע את נגעי לבו, ונכנסים ציוס זה מלאי עון, ויכולים לנצח נקי לגמרי, לפני ה' תטהרו. אין עוד יום כזה במשך השנה, שיכולים לטהר עצמנו כל כך לפני הקב"ה, כמו יום הכיפורים. כל תפלה וכל הרהור תשובה הצא מעמקי לבו, יש לו חשיבות גדול לפעול ציוס הזה.

לפני עמיהם יש שאין האדם משיג גדול כח התשובה, וחסר לו האומץ להתחזק לשוב מדרכו הרעה, אמנם איתא בגמרא (מנחות כט:): מפני מה נצרח העולם הזה צה"א, מפני שדומה לאכסדרה [שפתוח מתחתיו], שכל הרובה לנצח [ממנו לתרבות רעה] יצא. ומאי טעמא תליא כרעיה, דאי הדר בתשובה מעיילי ליה [בפתח העליון צין רגל שצמחו לגג]. וליעייל צהך [פתח התחתון דנפיק ציה], לא מסתייעא מילתא [דהצא ליטהר צעי סיוע מפני יצר הרע, הלכך צדי ליה סיוע פתח יתירה] ע"כ.

והנה כעין זה אמרו (שבת קד.) דאתו דרדקי ודרשו, ארת ק' קדוש (רומז להקב"ה), ארת ר"ש רשע. מאי טעמא מהדר אפיה דק"ף מר"ש

פירושים, חדא, שהתורה מספרת מהו עילמו של יום, כי ציוס הזה מכפר ה' העונות, ויוצאים טהורים לפני ה'. אמנם צערי תשובה לרצונו יונה (שער ד' אות יז) פירש, דסיוס הכתוב לפני ה' תטהרו, הוא ציוי לבני ישראל, שיטהרו עצמם מכל חטאותיהם בתשובה וידוי ע"ש. וכן פירש בתרגום יונתן (שם) ואחון קדם ה' תודון סורחנותכון ותדכון ע"כ. וכן נראה מלשון הפייט צעבודה, ואף הוא היה מכוין לגמור את השם כנגד המצרכים ואומר 'להם' תטהרו, דהוי ליה למימר 'ואומר תטהרו', וכמו שהתחיל וכן היה אומר אנה השם וכו'. אך צהיות כי סיוס הכתוב היא ציוי כלפי העם, על כן היה אומר 'להם' תטהרו. והיינו כי אמת היא שהיוס הזה יכפר עליכם לטהר אתכם, אבל תנאי יש צדצה, כי יום הכפורים אינו מכפר אלא לצבים (שצעות יג.) חרטה על העבר וקבלה על להצא, ולכן מוטל עליכם 'מכל חטאותיכם לפני ה' תטהרו'.

*

אנו נכנסים עכשיו ציוס הקדוש, יום שיורד צו אור עליון, אשר אין לנו יום כזה בכל ימות השנה. יכולים להרויח כל כך ציוס אחד, הן בצשמיות והן ברוחניות. כל מה שעובר על האדם במשך השנה, מאורעות שונות

שמו הקדוש, שהקב"ה חותר לו חתירה, שמסתירו מעיני הרואים ומכניסו אלנו. ורואין מזה גדול חסדו ית"ש, כי אחר וקדם נרמתי (תהלים קלט-ה), זכה אדם אומרים לו אמה קדמת לכל מעשה בראשית, לא זכה, אחר, אומרים לו יתוש קדמך (ויק"ר יד-ב). והנה האות קו"ף לא רואה ומסתכל בפני רשע, אבל גם ברשע זו הקב"ה לא פונה פניו לגמרי להסתיר עצמו ממנו, שיהפוך עצמו ללד אחר ולא להציט עליו כלל, אלא מסתכל באחורו, אשר גם כאשר יתוש קודמו והוא אחר למעשה בראשית, יופה לרשע וחפץ בהצדקו. ואם כי הרבה לפשוע, הקב"ה מציט על אחורו וסופו, שלא ידח ממנו נדח.

והצגה הקב"ה מקרב כל צעלי תשובה, וצמקום שצעלי תשובה עומדין אין נדיקים עומדין (ברכות לד:), אבל הרשעים היותר גדולים כשהם חוזרים בתשובה הוא מקרבן ביתר שאת, כי תשובתו של רשע ההוא תשובה צמדה גדושה, שמעמקי הקליפות הוא עוקר את עצמו לשוב אל ה'. והם נכנסין בתוך האות קו"ף שהוא ה' הוא הקדוש. והוא מקרבן ללבו ביתר שאת, והם שוכנים בתוך תוכו של הקדוש.

[לישנא דמעליא הוא, שאחריו של רי"ש לגבי הקו"ף], אמר הקב"ה אין אני יכול להסתכל ברשע (ולכן אין הקו"ף רואה את פני הרי"ש רק אחורו). ומאי טעמא כרעיה דקו"ף תלויה [שאינה נדבקת עם גגה], דאי הדר ציה ליעייל ע"כ. ולכאורה תרתי למה לי, הא זה נרמז כבר באות ה', שיש לו פתח למטה לנחת לתרבות רעה, ופתח למעלה ליכנס בחזרה.

אמנם כח התשובה גדולה מאד, אבל כמה פעמים יש מקטריגים, וכאשר הרבה לפשוע, או החטא עצום מאד, שמכיר את צוראו וחוטא, מדת הדין מעכבת שלא לקבל תשובתו. אך ה' בגודל חסדו אמרו חז"ל (פסחים ק"ט). שידו פרוסה תחת כנפי החיות כדי לקבלם. ואמרו (סנהדרין קג.) שעשה ה' כמין מחתרת ברקיע כדי לקבל תשובת מנשה, מפני מדת הדין [שהיתה מעכבת שלא להקביל פני מנשה בתשובה, ועשה הקב"ה מחתרת ברקיע ופשט ידו, וקבלו בלא ידיעת מדת הדין] ע"כ.

ולבן הגם שבאות ה' שבו נצרא העולם, יש פתח מיוחדת לבעלי תשובה, מכל מקום לפעמים יש קיטרוג, שעומדים בהפתח וסוגרין אותו בפני תשובתו, ומעכבין שלא תכנס. אבל הקב"ה פתח עבור זה פתח אחר באות קו"ף, שרומז על

תשובה, הוסיף ה' עוד פתח צרות
הי"ד שלאחריו, צרות קו"ף. ולרמז כי
י"דו' פתוחה לקבל שצ"ס, שגם כאשר
יש עיכוב ממדת הדין בהפתח
הראשון, הקצ"ה מקרבו במחמת תחת
כנפיו צרות קו"ף.

*

אמנם אנו רואים עוד יותר חיבתו
של מקום לבעלי תשובה,
שאמרו חז"ל (שם) מאי טעמא מהדרה
תגיה דקו"ף [כמין זי"ן שעושין צופו
של גג קו"ף] לגביה רי"ש. אמר
הקצ"ה אם חוזר צו אני קושר לו
כתר כמותי ע"כ. [וכעין זה בגמרא
(מנחות כט:)] לגבי אות ה"א]. וביאר
צורת חיים (שם), שלא יחשוב הרשע
שאפילו אם יחזור בתשובה ישאר כפוף
ושפל בעולם הבא מפני עונותיו
הראשונים, ויתבייש שם מפני הנדיקים,
לפיכך מצטיה הקצ"ה שאם יחזור צו,
יקשור לו כתר 'כמותי', דהיינו
שישימהו צמעלה העליונה ע"ש. הרי
לנו עד כמה גדול כחו של מי ששב
לה' בכל לבו, ועד כמה חביב הוא
למעלה, שזוכה לכתר עליון, דוגמת
הכתר של הקצ"ה. ולא עוד אלא
שכתרו של בעל תשובה חשוב עוד
יותר מכתרו של הקצ"ה כביכול, כי
כתר יתנו לך ה' אלקינו 'מלאכים
המוני מעלה', אבל הכתר של בעלי
תשובה 'אני' קושר לו כתר כמותי.

וייש' לומר דעל זה רמזו חז"ל (ברכות
ח.) לעולם יכנס אדם שני
פתחים צבית הכנסת ואחר כך יתפלל
ע"כ. כי לפעמים האדם כאשר מתבונן
איך המריד נגד ה', מושפל בעיני
עלמו כל כך עד שחושב שאין לו
תקנה עוד, ומתייאש מלשוב אל ה'.
אך יש לו לזכור חסד ה', אשר צרות
ה' יש שני פתחים, פתח למטה שכל
הרוצה ללכת ילא, והגם שיוכל לחזור
בתשובה וליכנס שם, פתח לו ה' פתח
שני למעלה, לסייע לו לחזור. ולא עוד,
אלא שלפעמים גם מזה יתייאש,
שחושב שצדאי מדת הדין תהא
מעכבת תשובתו שלא יתקבל. אז יש לו
לחזק עלמו, כי חוץ מהפתח של אות
ה', יש עוד פתח צתוך האות ק',
האות של הקצ"ה, שהוא פותח
להחוטאים היותר גדולים פתח חדש
במחמתו, ומכניסם תוך תוכו, ולא
ימנע עלמו מלהתפלל ולחזור בתשובה.

וזדהו לעולם יכנס אדם שני פתחים,
שיתבונן כי למעלה יש שני
פתחים פתחים, חוץ מהשני פתחים
צרות ה', יש פתח צשתי אותיות,
פתח צרות ה"א ונכפל עוד הפעם
צרות קו"ף. וגם אם יהא נדחה
מפתח אחד, יש עוד פתח שבו הכל
נכנסין, ומזה יקבל אומץ ליכנס
להתפלל. — ויש להוסיף כי האות
קו"ף הוא י"ד אותיות אחר אות ה"א,
ואחר שיש כבר פתח צרות ה"א לבעלי

בראש השנה כל צאי עולם עוזרין למעלה ודנין אותו, ומי שלא יצא נקי צדינו, סוקרין אותו צסיקרא, על גבו נרשם המאורעות השונות שיצטרך לעבור במשך השנה.

עברו כבר הכתיבה בראש השנה, מי יודע על מי מאתנו נרשם על גבו צסיקרא, מה שיצטרך לעבור. יום אחד שמרגיש עצמו לא טוב, והולך לרופא לצדקו, יוכל להפך כל סדר חיותו, ה' ישמרנו. לאחד יש רושם צסיקרא על חייו, ולאחד על בריאותו, ולאחד על פרנסתו, או לנחת מצני ציתו וכו' וכו'. אבל יש צכחו של אדם לנקות ולהעביר את הסימן שנגזר עליו, תשובה ותפלה ודקה מעבירין את רוע הגזירה, הם מעבירין את הצבע האדום שנכתם על גבו.

איך מנוס מיד ה', ידו הארוכה מואחזת את האדם בכל מקום שהוא נמצא. אנו קורין ציום הכיפורים מפטיר ציונה, ומצואר צפוסקים צ' טעמים, משום שמדבר מן התשובה, ועוד להורות שאין יכולין לצרות מן השי"ת (משנה צרורה סימן תרכב סק"ז) יונה רצה לצרות מהקצ"ה צספינה, ונטבע, ודג צלעו, וכל מה שעשה לא הצליח, רק הוצרך לצוא צחורה ולעשות שליחותו מהקצ"ה, כי אין מנוס מה'. ורק בתשובה כראוי יוכל להמלט מהגזירה. ולכן אמר 'אם יהיו חטאיכם

וזדו שאמר הכתוב צמעלת היום, דעו גודל קדושת היום, איך יכולין להתקרב היום אל ה', אשר ציום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם, שהיום הזה מכפר לצדים, עד שיכולין לזכות לפני ה' 'טטהרו', צגימטריא 'כתר', לטהר עצמו צטהרה כל כך גדולה, עד שיקשור לו ה' כתר כמותו כציכול. והוא נכנס ליום הכיפורים ככלי מלא צושה וכלימה מרוב עונותיו, ויוצא עם כתר על ראשו, דוגמת כתרו של הקצ"ה.

*

הבתוב אומר, אם יהיו חטאיכם כשנים כסלג ילצינו, אם יאדימו כחולע כזמר יהיו (ישעיה א-יח). ונראה הכוונה, המשנה אומרת (ראש השנה טו.) בראש השנה כל צאי עולם עוזרין לפניו כצני מרון. ופירשו (שם יח.) כצני אמרנא [כצשים שמוינן אותן לעשרן, ויוצאין זה אחר זה צפתח קטן שאין יכולין לצאת כאחד] ע"כ. ופירש הגאון רבי ישראל מסלנט ז"ל, כי הכצשים הנכנסים לעשר מוינן אותן, והיוצא עשירי סוקר צסיקרא ואומר הרי זה מעשר (צברות נח:). והנה הכצשה ההוא לא מצנינה שהצבע האדום שיש עליה היא גורלה לשחיטה. ואילו היתה יודעת, היתה ניגשת לנהר להתרחץ שלא יכירו אותה. אבל צהיות שאינה מצנינה, היא מוצלת לשחיטה. כן

וגם הבכי של האב מהול עם כאב על הריחוק של הבן.

בבזו כן אנו, אב אחד לכולנו, אנו פזורים בכל ארבע כנפות הארץ, ובמשך השנה נתרחקנו מאבינו, יש ששוכחים הקשר לגמרי, ויש למחזה לשליש ולרביעי, והקב"ה קבע יום אחד בשנה שיתקבלו הצנים אליו, הוא יום הכיפורים. כעת מתכנסים רבני רבבות ישראל בכל מקום שהם לבית ה', כל אחד מתעורר בעומק לבבו שזוכה להפגש עם אביו שבשמים, ודמעות חמות זולגות מעיניו. כולנו מתמלאים ברגש, יש בחרטה על העבר, שמהול בהם בכי של כאב ונער ובושה, אי מלכא אנא עד השתא אמאי לא אחית גבאי. ויש מתרגש ועיניו זולגות מהקירוב הגדולה שאנו זוכין היום. חדות ה' היא כעת למעלה צרום המעלות, מרוב התפלות ואמירת שירות ותשבחות והיודי והחרטה. ואנו מתפללים, ויהי נועם ה' אלקינו עלינו (תהלים 5-1), שהנעימות שיש להקב"ה כביכול יהיה מאתנו, ולא רק מעבודת מלאכי מעלה, אלא מעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו.

*

הנה מנהג ישראל תורה לומר היודי בניגון של שיר, וכחוצ בשיר מעון (ליום הכיפורים) מעולם תמהתי

כשנים', שעונותיכם גרמו שנצבע על גבו בסיקרא נצע של שני, עדיין לא מאחר, כי בתשובה ותפלה 'כשלב ילבינו', ואם האדימו כתולע כזמר יהיו, שיוכל עדיין להפך הכל לטובה.

*

כִּלְיֵי יִשְׂרָאֵל דומים כעת, לאב שהיה לו הרבה צנים, וכשהגיע זמן הנישואין השיא את בניו לכל קצוי ארץ, ונתרחקו משלתן אציהם, על כן קבע האב לבניו ובני בניו יום אחד בשנה, וציקש מהם שכולם יתקבלו אללו, ויוכל לשמות עמהם צידה. והנה במשך השנה היה צין הצנים סוגים שונים, יש שהיה להם קשר עם אציהם בפועל, שבאו לבקר מוזמן לזמן. ויש שלא באו אצל היו כותצים מכתצים ומודיעים משלומם, ויש שנטרדו במקומם עם עסקיהם השונות עד שבכל השנה נשחרו צלי קשר כלל עם צית אציהם. והנה כאשר הגיע היום שנקבע להתראות עם אציהם, כולם באו והתקבלו, וההתרגשות היתה גדולה, וחצקו את אציהם באהבה, ודמעות חמות נושרות מעיניהם. והנה אלו הצנים שעמדו בקשר עם אציהם כל השנה, הצביות כעת הם בכי של שמחה, שזוכין עוד הפעם לראות ולהתראות. אצל אלו שלא היה להם קשר כל השנה, הרי זה גם בכי של חרטה ובושה, היכן היינו כל השנה.

בעון, ויוצא צטורה כמלאך, ושמים
אנו על כח הוידוי שמטהר.

*

אנו לוקחים כעת את הספר תורה
לפייסה על מה שפגמו. אבל
מגד שני אנו אומרים להתורה, אין לך
אומה ולשון שהם מייקרים אותך
כמונו. ורצבי רצבות נשחטו ונשפכו
דמם רק עבור שאין סרים מדרכי
התורה, ואין מתערבים עם האומות.
אנו עמלים ולומדים תורה יומם ולילה,
ומוסרים נפשינו לחנך את בנינו על
דרכי התורה, ואנו לוקחים כעת את
התורה שימליץ עלינו, תורה תורה
התחנני בצקשה, להיות לנו למליץ ליום
הדין.

ויש לכל אחד לקבל עליו לקצוע
עמים לתורה, ולהתחזר עם
אחת ממסגרות השונות שיש בלימוד
הש"ס. וגם בקהלתנו יש חבורת 'זבהס
נהגה', ומתחילין מסכת חדשה תיכף
אחר יום ט"ו. — ואלו שזכו להיות
יושבי אהל, האצרכים בני הכולל,
ובחורי הישיבות, לקבל על עצמם עול
תורה ביתר שאת, לא לישב בטל
לרגע, או להתעסק עם הבלי עולם,
אלא כל מוחם יהא שקוע בתורה.
ובראמי יצר הרע בראחי לו תורה
תבלין, רק קדושת התורה מקיים
אותנו שלא נכשל בפיתוי היצר. —

שאומרים הוידוי ציוס הלוס בנעימת
קול נעים מאד, וצלי ספק הנעימה
היא בקבלה לנו, והלא הוידוי צריכים
לומר בצכי ותחננים שמתודה על
חטאיו ופשעיו שעשה. וניחא לי לפי
מה שכתב הרמב"ם (ה' משנה א-א)
שהתשובה היא מצות עשה בעצמה,
היינו שיתחרט בלב ויקבל עליו
בהסכמה גמורה שלא יעשה עוד דבר
זה, אבל גם הוידוי היא מצות עשה
בפני עצמה, ככתוב והתודו. אם כן
המצוה צריך להיות בשמחה, לכן אנו
מנעימים בשמחה ואומרים הוידוי בקול
נעים לכבוד המצוה. ועוד אם התשובה
היא מאהבה נהפכין לזכיות כדאיתא
בגמרא (יומא פו:), לכן אנו מנגנים
בשמחת לב שמתהפכים לזכיות ע"ש.
[וטעם האחרון כתוב גם בתפארת
ישראל תענית ד-ח].

ויש לומר עוד, כי מצבו של חוטא
שהמריר נגד ה', הוא מר רק
כאשר לא היה מהני תשובה על
החטא, דוגמת החוטא נגד מלך צער
ודם, שאחר החטא אין לו תקנה
בחרטה ומקבל עונשו. אבל אשרינו מה
טוב חלקנו, שהקצ"ה רב חסד לא
מבקש מאתנו רק וידוי דברים,
ובדיבור גרידא צפיו יוכל לשנות הכל.
וכמה יש לשור ולשמות שבאמירת וידוי
לצדה מעומק הלב בחרטה על העבר
וקבלה על להצא, יכולין להעביר את
החטא. והוא נכנס ציוס הזה מלוכלך

לאדם אחר לגמרי ממה שהיה עד עכשיו, ואז יקבל הקב"ה תשובתינו, ויכתוב אותנו לשנה טובה ומבורכת. ומוכה כולנו שהשנה שנכנסנו בה תהיה שנה טובה ומתוקה, ושנת שמחה. לצבות בני ישראל נשצרים, כל אחד עובר עליו עגמת נפש שונת, זה זכה וזה זכה, פרנסה, נחת מהצנים, שידוכים, גידול הצנים בדרכי התורה והיראה, הנסיונות היום קשה מאד, אבל תפלה יש לה כח חזק, וצפרט ציוס כזה, יום שניתן צו אפשרות לסדר הכל קודם החמימה, אויב מען פארפאסט דעם טאג, האט מען אלעם פארפאסט. ויעזור ה' שיתקבלו התפלות של הכלל ישראל ברחמים וברצון, ומוכה לשנת גאולה וישועה צביאת גואל נדק במהרה צימינו אמן.

מדברים תמיד מהניסיון של דורינו וכלים הטכנולוגיים, שיש בהם הרבה נוחיות ושעשועים, הרי ידוע לכל כי כלים אלו צלי פילטער הם אצי אצות הטומאה, וכל צאיה לא ישובון, אך מחפשים היחרים עם פילטער, אבל באמת הכלים הללו מדרדרים את האדם, להיות שקועים בהם, ואין ראשו פנוי להתעמק בחורה. ויש לקבל על עצמו לנתק מהם לגמרי. והגם שקשה עליו, זהו עבודת יהודי לעשות גם דברים קשים לכבוד ה'. ולפוס נערא אגרא, נעשה מקורב ומקושר יותר לקונו. והצא לטהר הקב"ה פותח לו שער מיוחד אללו שיוכל ליטהר.

יש לצלות היום להיות עסוק הזה בהרהורי תשובה אמיתיים, ולקבל על עצמו לשנות את דרכיו, ולהתהפך

